

T.C
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ EĞİTİM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ ANA BİLİM DALI

113714

İLKÖĞRETİM 5. SINIF SOSYAL BİLGİLER DERSİ
VATAN VE MİLLET ÜNİTESİNDE ÇOKLU ZEKA
KURAMINA GÖRE GELİŞTİRİLEN EĞİTİM
DURUMUNUN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
BAŞARISINA ETKİSİ VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

113714

Yüksek Lisans Tezi

Gökcan YILMAZ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Seval FER

İstanbul, 2002

ÖNSÖZ

Zekanın tek tip olduğunu doğuştan sabit bir düzeyde gelip, hep aynı düzeyde kaldığını savunan eski inançlar yıkılmaya başlıyor. Bu araştırma da her öğrencinin farklı olduğunu ve derslerde farklı yollarla öğrendiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Bu araştırmanın ortaya çıkmasında ve önsöz yazım aşamasına gelebilmesinde değerli Hocam Yrd. Doç. Dr. Seval Fer'in ve eşim Gürkan Özkan'ın büyük payı ve desteği vardır. Öncelikle onlara bütün kalbimle teşekkür etmek istiyorum. Onlar umutsuzluğa ve kararsızlığa kapıldığım her an yanımdaydılar ve bana hep güç verdiler. Beni yüksek lisansa girmeye ve devam etmeye zorlayan, ancak tezimi bitirdiğimi göremeyen dayımı da sevgiyle anıyorum.

Ayrıca araştırmanın yapıldığı İstek Kaşgarlı Mahmut Okulları çalışanlarına, özellikle de fikirleriyle ve performansı ile her zaman destek olan Naciye GÜNDÜZ öğretmenime, tüm yaşamım boyunca bana destek olan ablama, annelerime ve babalarımın çok teşekkür ederim.

Haziran,2002

Gökcan YILMAZ

ÖZET

Her öğrencinin kendine özgü farklı özellikleri vardır. Öğrencilerin belkide sahip oldukları tek ortak özellik benzer olmamalarıdır. Sınıftaki tüm çocukların farklı ilgi ve yetenekleri vardır, yaşadıkları evin özellikleri farklıdır, farklı kişiliklere sahiptir,hepsinin tercihleri, ilgialanları, öğrenme türleri, gelişim evreleri, yetenek düzeyleri farklıdır. Ancak bu öğrencilerin hepsi doğal öğrenme kapasitesine sahiptir. Hepsinin kendini değeli hissetmeye ve başarıyı tatmaya gereksinimleri vardır. Bir öğretmeninde bütün öğrencilerinitanımadan, onların gereksinimleri ile örtüşecek bir öğretim planı yapamayacağı açıktır. Bu nedenle bu araştırmada öğrencilerin zeka türlerini belirleyerek, öğrenciler daha yakından tanınmış ve her zeka tipine uygun öğretim planları hazırlanarak, konuların daha rahat öğrenilmesi ve kalıcı olması sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma hem nitel hem de nicel özellikler taşımaktadır. Araştırma da öntest ve sontest uygulanarak çoklu zeka yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi olup olmadığı araştırılmış veelde edilen veriler bulgular ve yorumlar bölümünde yer verilmiştir. Aynı zaman da çoklu zeka yöntemi hakkında öğrencilerin görüşleri alınmış ve yine tablolar halinde bulgular ve yorumlar bölümünde incelenmiştir.

Araştırma İstek Özel Kaşgarlı Mahmut İlköğretim Okulu 5-A sınıfının 16 öğrencisine uygulanmıştır. Öncelikle öğrencilere Howard Gardner'ın geliştirdiği çoklu zeka testi uygulanmış ve sonuçlar doğrultusunda eğitim durumları hazırlanmıştır. Üniteye başlamadan önce öğrencilere konuyla ilgili ön test uygulanmış ve konunun bitiminde ise aynı test tekrarlanmıştır. Bu uygulama hakkında öğrencilerin görüşlerini almak için araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formu uygulanmıştır.

Eğitim durumu hazırlanırken sadece baskın olan iki zeka değil tđm sekiz zeka çeşidi de baz alınmıştır. Ancak araştırma sonucunda, görsel ve müziksel zekalarının daha baskın olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de öğrencilerin akıllarında kalan ve hoşlandıkları etkinlikler bu yönde olmuştur. Bununla birlikte öğrencilerin farklı etkinliklerden hoşlandıkları ve diğer derslerinde bu yöntemle işlenmesini istediği ortaya çıkmıştır.

Ayrıca araştırma başında ve sonunda uygulanan testlerin arasında anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır. Kullanılan çoklu zeka yönteminn öğrencilerin akademik başarısına etkisi olduğu gözlenmiştir.

ABSTRACT

Every student has different qualities. The only properties they might have are that they don't look like each other. Every student in class lives in a different kind of house; their abilities are different, they learn in different ways. But they all have the capacity of learning. They all want to be successful. A teacher can't do any instructional design without knowing his/her student's talents better. So, the aim of this study is to define the type of intelligences of the students according to Gardner's multiple intelligences.

The study has both quantitative and qualitative properties. In the study, it was given the students pretests and posttest. It was tried to investigate if there were any effects on students success, and to present the results at the finding section.

This research was applied to the 5-A students, who were 16, in Kaşgarlı Mahmut Primary School. First of all, it was applied to Howard Gardner's MI test for them. Moreover, it was prepared according to the result of the test. Before teaching the unit a test was given to the students, and when the unit was completed post test was given. Afterwards to learn the students opinion about the instruction of the unit, had an interview with the students in groups of four to evaluate their opinions of the unit.

At the end of this research it was concluded that the visual and musical intelligence were common. But while preparing the schedule it was planned instruction based on all kinds of the intelligence of the students. The results of this research showed that students enjoyed the activities involved in class saw the things and sang the songs. Moreover they want the other subjects to be taught in a similar way.

There was a difference between the results of the pretest and posttest. Therefore, it was concluded that using MI had a good influence on the success of the students.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
BÖLÜM	
I. GİRİŞ.....	1
Problem Durumu.....	27
Problem Cümlesi.....	28
Alt problemler.....	28
Araştırmanın Önemi.....	28
Sınırlılıklar.....	29
Sayıtlar.....	29
Tanımlar.....	29
II. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	30
III. YÖNTEM.....	34
Araştırmanın Yöntemi.....	34
Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	34
Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması.....	35
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	37
IV. BULGULAR VE YORUM.....	40
Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	40
İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	43
Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	54
V. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	57
Sonuçlar.....	57
Öneriler.....	58

KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	60

TABLÖLAR LİSTESİ

TABLO	Sayfa
4.1. Öğrencilerin Çoklu Zeka Türleri Sonuçları	41
4.2. Öğrencilerin Çoklu Zeka Türlerine Göre Dağılımları	42
4.3. Hoşlanarak Hatırlanan Etkinlikler	44
4.4. Hoşlanarak Hatırlanan Materyaller	46
4.5. Hoşlanma ve Hoşlanmama Nedenleri	49
4.6. Konunun En Çok Öğrenildiği Etkinlikler	51
4.7. Konunun En Az Öğrenildiği Etkinlik	52
4.8. Çoklu Zeka Yönteminin Diğer Derslerde Uygulanması İle İlgili Öğrenci Görüşleri	54
4.9. Öntest ve Sontest Sonuçları	55

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın önemi, sayıtlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almıştır.

Problem Durumu

Eğitimin amacı sadece bilgi yüklemek değil, bireyin zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkıda bulunmaksa, eğitim durumlarının, özellikle öğretim etkinliklerinin öğrencilerde bu tür değişimler doğuracak şekilde düzenlenmesi gerekir. Önemli olan öğrencilere tüm yaşamları boyunca kendilerini nasıl geliştirebileceklerini öğretmektir. Eğitimde bireylerin neler yapabildiğinden çok neler yapabileceğinin düşünülmesi gerekmektedir. Öğrencilerin bir insan ve bir öğrenci olarak sahip oldukları belki de tek ortak özellik, benzersiz olmalarıdır. Çocuklar farklı boy, şekil, renk, cinsiyet ve kişiliklere sahip olarak karşımıza çıkarlar. Hepsinin farklı tercihleri, ilgi alanları, öğrenme türleri, yetenek düzeyleri, gelişim evreleri, özgeçmişleri, güçlü ve zayıf yanları vardır. Bazen farklı bir kültür ve dilden de olabilirler. Fakat hepsi de doğal bir öğrenme kapasitesine sahiptirler. Tümünün sınıf içinde kendini güvende hissetmeye ve başarıyı tatmaya gereksinimleri vardır. Hepsinin kendini değerli hissetmeye, sevmeye ve kabul edilmeye gereksinimleri vardır. Yine her birinin özel bir yeteneği ve güçlü olduğu bir yanı vardır. Her çocuğun benzersiz ve değerli olduğu ve hepsinin okula öğrenme kapasitesine sahip olarak geldiği, bu nedenle de hepsinin öğrenebileceği yaklaşımı ile yola çıkarsak, bir öğretmenin bütün öğrencilerini tanımadan, onların gereksinimleri ile örtüşecek bir eğitim durumu düzenleyemeyeceği açıktır (mlkurs.virtualayenet).

Günümüzde, eğitim ve psikoloji alanlarındaki gelişmeler sonucunda klasik testlerin, öğrencilerin değerlendirilmesinde yeterli olamayacağı, onların potansiyel yeteneklerinin de ortaya çıkarılması gerektiği görüşü vardır. Zekanın sadece matematiksel ve dilsel boyutu olmadığını, bir çok bileşenden oluştuğunu savunan bu amaçla ilk çalışmaları yapan kişi J.P. Guilford'dur. Howard Gardner, standart IQ

testlerini yetersiz bulan ve zekanın birden fazla boyutu olduğunu söyleyen ilk bilimadamı olmamakla birlikte Guilford'a kadar uzanan kuramcılardan farkı, çoklu zeka kuramında insan beyninin evrimine ve kültürel/toplumsal değerlerin farklılığına yer vermesidir. Bu araştırmanın problemi; çoklu zeka teorisinin ne olup ne olmadığı, IQ ile ilişkisi, çoklu zeka türleri, çoklu zeka torisinde eğitim ve eğitim durumu, sosyal bilgiler öğretimi ve çoklu zeka başlıkları çerçevesinde aşağıda incelenmiştir.

Çoklu Zeka Kuramı Nedir?

Çoklu Zeka Kuramı, 1983'te Howard Gardner tarafından yazılan "Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligence" kitabıyla ortaya çıkmıştır. Howard Gardner'a göre zeka, "biyolojik ve psikolojik bir potansiyeldir; bu potansiyel, kişiyi etkileyen deneyim, kültür ve esin etkenlerinin bir sonucu olarak az ya da çok ölçüde gerçekliğe dönüştürebilmektedir" (Armstrong, 1994, s.1). Bu kuram, insanın evrimleşen bir varlık olduğu, dolayısıyla da yüz yıl önce kullanılmaya başlayan Alfred Binet'in geliştirdiği ve halen kullanılmakta olan. Gardner'a göre yalnızca dil ve matematik zekasını ölçen IQ testlerinin, değişen ve gelişen insan zekasını ölçmede yetersiz kaldığı görüşünden ortaya çıkmıştır. Bireylere, o zamana kadar hiç karşılaşmadıkları testlerin uygulanması ve buna göre sayısal değerlendirmelerin yapılması, Gardner'a göre sorgulanması gereken bir konudur. Çoklu zeka kuramının amacı; baskın olmayan yeteneklerin geliştirilmesi, bir kavrama, konuya ya da derse birden fazla şekilde yaklaşılması ve eğitimin bireyselleştirilmesidir (Gardner, 1999, s.23).

Gardner, okulların genelinin dilsel ve mantıksal-matematiksel zeka ile çalıştıklarını, bireysel yeteneklere ve değişik öğrenme-öğretme yöntemlerine yer verilmediğini; ancak tek bir ders programıyla bile her çocuğun aynı yöntemle öğrenme zorunluluğu olmadığını vurgular. Kuramcının Amerikan Temel Eğitim Kurumu üyelerinden *John Holdren*'le yaptığı söyleşide verdiği örnek, çoklu zeka kuramının okullarda uygulanmasıyla ilgili iyi bir örnektir.

"...tarih dersini ele alalım. Tarih geçmişte olanları yoğun olarak dil ağırlıklı öğretir, sabit tarihleri ve olayları sözel olarak öğrenirsiniz. Ama tarih, dilsel bir yaklaşımla gözardı edilebilecek konular da içerir; coğrafi anlaşmazlıklar ve insanların güdülerini gibi. Bir savaşı anlamaya çalışın. Savaş, kimin kazandığından kimin kaybettiğinden daha fazlasıdır. Savaşın bir stratejisi vardır. Görsel zeka, sosyal zeka hatta bedensel zeka bu stratejiyi anlamak için yararlı olur, ancak öğretmenler genelde bu yaklaşımı ihmal ederler. Okulların tüm zeka alanlarına hitap etmemeleri için neden yok

ve her öğrencinin zihinsel yeteneklerini değerlendirmek okulların görevidir. Eğer öğrencinin yetenekleri okulun sunduklarını aşıyorsa o zaman okul o kişinin özel yeteneklerini geliştirmesini sağlayacak çevreden ek imkanlar bulmaktan sorumludur” (Gardner, 1999, s.37).

Bir çok kişi çoklu zeka türlerini, özellikle müzik, bedensel ve görsel zekaları, zeka türü olarak değilde yetenek veya kabiliyet olarak adlandırmak istediğini dile getirmiştir. Gardner, bunların birer zeka çeşidi olduğunu kanıtlamak için, beyin travması geçirmiş olan kişilerle ve özürllülerle araştırmalar yapmıştır. Aynı zamanda bu yedi zekayı ölçen birçok test bulunmaktadır (Armstrong, 1994, s.3).

Geleneksel IQ testlerine karşı Gardner’ in ortaya attığı zeka kuramı, insanların sekiz değişik tip zekaya sahip olduklarını savunur. Bu zeka tipleri ve göstergeleri şunlardır:

1. **Dilsel Zeka:** Yazma, konuşma, espri yapma, okuma.
2. **Mantıksal/ Matematiksel Zeka:** Problem çözme, sorgulama, hesap yapma, deney yapma.
3. **Görsel/ Alansal Zeka:** Boyama, çizme, harita okuma, motif çizme, örnek yaratma.
4. **Bedensel/ Kinestetik Zeka:** Dans, egzersiz, spor yapma, hareket etme.
5. **Müziksel/ Ritmik Zeka:** Şarkı söyleme, tempo tutma, müzik dinleme, enstrüman çalma.
6. **Sosyal Zeka:** Gruplarla çalışma, aracılık etme, birinin duygularını anlama.
7. **Bireysel Zeka:** Derin düşünce, hayal kurma, hedef koyma, yalnız olmaktan zevk alma.
8. **Doğa Zekası:** Doğal kaynaklara saygı duyma, çevre bilinci, bitki ve hayvanları tanıma, doğaya ilgi duyma (Demirel, 1999, s.144).

Bu sekiz zeka, eğitimde büyük yankı bulmuş ve eğitimciler tarafından sınıf uygulamalarında yararlanılmaya çalışılmış ve hala çalışılmaktadır. Ancak Gardner, sekiz tip değişik zekadan bahsederken, insanların bu zekalarla etiketlenmemeleri gerektiğine inanmaktadır (Gardner, 1999). Sözelimi. “benim dilsel görsel ve sosyal zekam var, ama müziksel, mantıksal ve bedensel zekadan yoksunum” demek yanlıştır. Çünkü değerlendirilen şey performanstır. Zekalar, kendilerine özgü oluşum türleridir ve bireysel zekayı ya da bir bireyin zeka türlerini herhangi bir güvenilirlik derecesinde değerlendirmek olanaksızdır. Normal yaşamda bu zekalar genel olarak uyum içinde

çalışmakta ve bu nedenle özerklikleri görülmeyebilmektedir. Fakat aslında çoklu zeka, bütün insanlarda insan olmaktan ötürü gelişmiş ve insandan insana farklılık gösteren yeteneklerinin şu an elimizdeki en iyi tanımını veren bir bilimsel kuramdır. Gardner'a göre sahip olduğumuz sekiz zeka, bileşim bakımından farklılık göstermektedir. Bunun nedenleri kalıtsal ve çevresel olabilir. Bu, farklı amaç ve esin kaynaklarına sahip olmaktan da kaynaklanabilir. Ancak unutmamak gerekir ki çoklu zeka kuramı, akıl ve beynin işleyişi hakkında bir kuramdır ve hiçbir bilimsel kuram öğretmene pazartesi sabahı derste ne yapacağını söylemez (Gardner, 1999).

Çoklu Zeka Kuramı Ne Değildir?

Çoklu zeka kuramının bilinmesi, öğrencilerin tanınmasında ve ihtiyaçlarının öğrenilmesinde eğitimcilere büyük kolaylıklar sağlar. Ancak bu kuramın uygulanmasında eğitim uzmanlarının ve eğitimcilerin dikkat etmesi gereken bazı önemli noktalar vardır. Bunlar şöyle belirtilebilir (Gardner, 1999, ss.95-97):

1. **Çoklu zeka kuramı, öğrenme stili, bilişsel stil ya da çalışma stili ile aynı şey değildir:** Çoklu zeka kuramı, öğrenme stiliyle çok karıştırılmakta, pek çok kişi ikisinin aynı olduğunu zannetmektedir. Bunun nedeni öğrenme tarzı olarak da sözedilen 'görsel' ve 'kinestetik' terimlerinin Gardner'in kuramında 'görsel zeka' ve 'kinestetik zeka' diye aynı şekilde adlandırılmasından kaynaklanmaktadır. Aradaki farkı bir örnekle açıklayabiliriz. Müzik zekasını geliştirmek isteyen iki kişiyi ele alalım. Bunlardan birincisi gidip sevdiği kaset ve cdleri alıp bunları dinleyip ezgileri dinlediği şekilde bir müzik aleti kullanarak çalmaya çalışabilir. İkinci kişi ise yine sevdiği şarkıların notalarını alıp onları çalışıp, dinlediği müziğin notalarını, çıkarmaya uğraşabilir. Her iki kişi de müzik zekalarını geliştirmek istedikleri halde, bunu farklı şekilde gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Gardner'ın terminolojisine göre, birinci kişi işitsel zekası daha gelişmiş biri, ikinci kişi ise görsel zekası daha baskın bir kişidir. Çünkü öğrenme tarzındaki tercihler, uğraşılara göre de değişiklik gösterebilir.

2. Çoklu zeka kuramı ilgi alanı, disiplin ya da el becerisiyle aynı şey değildir. Gardner`in kuramı, sekiz değişik tip zekadan sözederken, her insanın birbirinden farklı kombinasyonlarda sekiz tip zekanın hepsine birden sahip olduğunu anlatmaktadır. Dolayısıyla, kişilere zeka testleri verip, hangi zeka türü daha baskınsa ona göre herbir öğrenci için değişik ders etkinlikleri yaptırmaya çalışmak anlamlı değildir; bunun yerine bütün zekalara hitabedecek biçimde dersi çeşitlendirmektir. A ünitesini sözgelimi mantıksal/matematiksels zekaya göre sunup, B ünitesini sözel, C ünitesini görsel zekaya yönelik hazırlayıp sunmak hem birçok öğrenciye ulaşmayı kolaylaştıracak, hem de dersi monotonluktan ve sıkıcılıktan kurtaracaktır. Öğrencileri, aynı konuyu anlatmak için güçlü oldukları zekaya göre gruplara bölmek, aynı dersi, sekiz zekaya da hitabedecek şekilde sekiz tür eğitim durumu düzenleyerek anlatmaya çabalamak yalnızca zaman ve enerji kaybı olacaktır.

3. Çoklu zeka kuramı klasik psikometri testi değildir: Alfred Binet`in geliştirdiği ve uzun süredir kullanılmakta olan klasik IQ testi insanların zekalarını bir sayıya indirir. Kişiler yaşamları boyunca şu ya da bu zeka katsayısına sahip olarak etiketlenirler. Oysa, Gardner`ın getirdiği belki de en büyük yenilik bu gruplamayı ortadan kaldırmaktır. İnsanları şu ya da bu zekaya sahip biçiminde kategorize etmek ve ona göre ders programları hazırlamak ya da öğrencileri güçlü oldukları zekaya göre gruplayıp ona uygun dersler yapmak, hem sürekli olarak aynı tipte bir öğretime maruz bırakılan öğrenciler için bir süre sonra sıkıcı olacak, hem de zayıf oldukları zeka alanları gelişmeyecektir. Öğrencilerin güçlü veya zayıf oldukları zeka alanlarını saptamak üzere ders yılı başında verilecek testler yalnızca öğretmene, öğrencilerini daha iyi tanıması için olanak vermek üzere kullanılmalı, öğrenciler bu test sonuçlarına göre gruplanmamalıdır.

4. Çoklu zeka kuramı farklı düşünsel profillerin kaynaklarıyla ilgilenmemektedir: Zekanın kalıtsal mı çevreden etkilenebilir mi olduğu bu kuramın ilgi alanının dışındadır. Çoklu zeka kuramı, genel zekanın varlığını değil, etki alanını ve açıklayıcılık gücünü sorgulamaktadır. Aynı şekilde, bu kuram, belirli zekaların kalıtsal olup olmadığı sorusunda

tarafsızdır. Bunun yerine genetik/çevresel etkileşimlerin önemini vurgulamaktadır.

5. **Çoklu zeka kuramı, duygusal zeka, yaratıcılık ya da ahlaklılıkla aynı değildir ve bunların hiçbirini kapsamaz:** Gardner'ın sözünü ettiği sekiz değişik zeka, duygusal zekayı içermez. Duygusal zeka, kendine özgü bir ölçme ve değerlendirme gerektirir. Yaratıcılık ve ahlaklılık da olumlu ve kişilerde bulunması arzu edilir özellikler olmakla birlikte, çoklu zeka, 'doğru', 'güzel', 'iyi' ile eşdeğer bir kavram asla değildir. Bir kişi dil konusunda yetenekli olabilir ve bu yeteneğini çok güzel şiirler yazarak kullanabilir. Yine dil konusunda yetenekli bir başka kişi ise bu yeteneğini kitleleri kışkırtmakta, insanları ayrılcılığa ve kine yönlendirmekte kullanabilir. Her iki kişinin de sözel zekasının baskın olduğundan sözedilebilir; ancak duygusal zekalarının ya da ahlaklarının düzeyi şüphesiz birbirinden farklıdır.

Zeka(IQ) ve Çoklu Zeka Kuramı

Psikolog Alfred Binet'in geliştirdiği IQ (Intelligence Quotient-zeka katsayısı) testleri, önce Paris'te okullarda öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerin belirlenmesi amacıyla kullanılmaya başlamış, akıl yaşının takvim yaşına oranını gösteren testlerdir (Gardner, 1999, s.53). Bu testler, eğitimde, orduda ve hatta işe alımlarda bir değerlendirme ölçütü olarak kullanılmıştır; halen de kullanılmaktadır. Gardner'a göre, halihazırda kullanılmakta olan standart IQ testlerinin ortaya koyduğu zeka katsayısı ile posta kodu arasında bir ilişki vardır (Gardner, 1999, s.55). Bu şu demektir: Standart zeka testleri, büyük ölçüde iyi bir ailede ve toplumsal çevrede yetişmiş kişilerin, yani ayrıcalıklı olanların zekasını yüksek gösteren dil ve matematik yetilerine odaklanmış testlerdir. Aslında, bu anlamda tek başına IQ testlerinden söz etmek yanlış olur. Amerika'da üniversite öğrencisi olmak için ölçütlerden biri olan SAT (Scholastic Assessment Test), ülkemizde uygulanan ÖSYS ve LES de aslında kılık değiştirmiş zeka testlerinden başka bir şey değildir. Çünkü bu testler de tıpkı IQ testi gibi sözel ve matematiksel zekayı ölçmektedir. IQ testleri bir yüzyıldan fazla zamandır kabul görüyor ve uygulanıyor olduğundan, toplumda birçok kez zeka katsayısını gösteren rakamlardan insanların etiketlendiğini, toplumda, işinde, okulda başarılı olmuş kişilerin ya da tam tersi okuldan atılanların, hayatta kaybedenlerin zeka katsayılarının

kaç olduğundan sözedildiğini birçoğumuz duymuşuzdur.

Geleneksel “zeka” kavramı çocuklara sunabileceklerimizin sınırlarını daraltmaktadır. Okullar zeka göstergesi olarak sözel ve matematik yetenekler üzerine yoğunlaşmıştır. Oysa psikologlar ve eğitim araştırmacıları yetenek ve zekanın, insanın pek çok özelliğini ve etkinliğini içine alan geniş bir kavram olduğu doğrultusunda inandırıcı kanıtlar ileri sürmektedirler Her bireyin çeşitli yetenekleri ve bir zeka kapasitesi vardır. Öğretmenlerin görevi her öğrencinin kendine özgü güçlü yanlarını, daha az gelişmiş becerilerini güçlendirmek için kullanmalarına yardım etmek olmalıdır. (Armstrong, 1994, s.4).

Stanford Üniversitesi araştırmacılarından Cohen (Gardner, 1999, s.57), yaptığı araştırma sonucunda, eğitim sistemlerinde zekanın en önemli göstergesi olarak okuma yeteneğinin temel alındığını; öğretmenlerin okuma yeteneği gelişmiş öğrencilerin her alanda başarılı olacaklarını varsaydığını, bunun sonucunda da hem öğretmenlerin, hem de öğrencilerin sadece bu yeteneğin geliştirilmesi üzerine yoğunlaştıklarını ortaya koymuştur. Cohen, çocukların daha başka bir çok yeteneğe sahip olduklarını ve bu yetenekler ile kendi yollarında gelişim göstereceklerini belirtmektedir. Cohen’in belirlediği (ama bunlarla sınırlı olmayan) yetenekler; yaratıcılık, yeni fikirler ileri sürme, karar almada gruba yardım etme. sorunları ve çözümleri gözünde canlandırabilme, fiziksel beceriler, (örneğin bedensel güç ve el becerisi (ustalık)) usavurma, (yapılanı ve ilişkileri belirleme, bunları sınıflandırma vb.) problem çözme, merak ve buluş yeteneği ile sebatır.

Binet ve Weschler zeka ölçme kavramını ortaya attıklarında, zekayı doğumla belirlenmiş sabit, ölçülebilir ve değişmez bir olgu olarak varsaymışlardır. Daha sonraki yıllarda Piaget, Vygotsky, Feuerstein ve diğerleri çocuklar üzerinde yaptıkları uzun süreli gözlemler sonucunda zekanın sabit olmadığını ortaya koymuşlardır. Zeka, kalıtsal yetenekler, deneyimler ve “Resim”çevresel bileşenler tarafından şekillenir. Öğretmenler ve veliler, çocuğa sağladıkları ortamı ve öğretim yöntemlerini değiştirerek o çocuğun zekasını da değiştirebilirler. Kötü öğretim ve kötü çevre zekayı geriletirken, iyi öğretim ve iyi çevre zekayı artırmaktadır. Feuerstein’in çalışması, bilimsel geliştirilebilirlik ilkesini başka bir aşamaya taşımıştır. Onun yetmiş ülkede kullanılan ‘Araçsal Zenginleştirme Programı’ ve “Öğrenme Potansiyeli Değerlendirme Aracı” öğrenci merkezli eğitimi benimsemiş öğretmenlerin öğrenmeyi yönlendirme ve zekayı geliştirme konusunda yararlandıkları dünyaca tanınmış yaklaşımlardır. Harvard Üniversitesi’nden Howard Gardner “Sıfır Projesi” adlı bilimsel araştırma projesinde,

Feurstein'in bu yaklaşımlarını güçlendiren bir kuram geliştirmiştir. (Gardner, 1999, s.59).

Çoklu Zeka Türleri, Özellikleri ve Uygun Etkinlikler

Gardner'a göre önceleri yedi olan, ancak 1995 yılında doğa zekasını eklemesiyle, oluşturulan sekiz tür zeka vardır. Bu zeka türleri aşağıda açıklanmıştır:

Dilsel Zeka: Soyut ve simgesel düşünme ile, kavram oluşturma ve kelime yazma, dilbilgisi, şiir, hikaye anlatma gibi karmaşık olguları içeren dilsel üretimlerden sorumlu olan bu zeka türünde gelişmiş insanlar okuma, yazma, konuşma ve tartışma gibi eylemlerde başarılı ve edebi ürünler yaratmakta isteklidirler (Tarman, 1998, s.58,).

Özden (1998, s.44)'e göre dilsel zeka anadili veya başka bir dili kullanma kapasitesi ve düşüncelerini başkalarının anlayacağı şekilde ifade edebilme yeteneğidir. Şairler dil zekası en üst düzeyde olan insanlardır. Ancak bütün yazarlar, hatipler, avukatlar ve dili kullanmanın önemli olduğu alanlarda başarılı olanlar üstün dil zekasına sahip insanlardır.

Değişik kültürlerde yaşayan insan, dil kullanma becerisine sahiptir. Kimileri dili sadece iletişim amacıyla kullanırken, kimileri birden çok dil ve iletişim becerileri gösterebilirler. Dil zekası, sözcükleri hem sözlü hem de yazılı olarak etkili biçimde kullanma becerisidir. Örneğin, sözlü olarak öykü anlatan, ya da sunuculuk yapan ve politikacı olan kişilerle şair, oyun yazarı, editör, gazeteci gibi dil zekasını sergileyenler bu grupta yer alırlar (Demirel, 1999, s.153). Dilsel zekaya sahip bireyler şu davranışları gösterirler (Gardner, 1999, s.41):

1. Hikayeler anlatır, espriler yapar, olaylar uydururlar.
2. Hafızaları iyidir.
3. Kelimeoyunlarını severler.
4. Okumayı yazmayı severler.
5. Yaşlarına göre sözcük dağarcıkları zengindir.
6. Sözel iletişimleri iyidir.

Dilsel zekası gelişmiş öğrencilere hitap eden etkinlikler şunlardır (Armstrong, 1994, s.27-Demirel, 1999, ss.155-158):

1. Açıklamak için öykü anlatımını kullanma.
2. Herhangi bir konuda bir tartışma oluşturma.
3. Herhangi bir konu hakkında şiir, masal, efsane, kısa oyun ve gazete makaleleri yazma.
4. Kısa bir hikayeyi ya da romanı diğer konularla ilişkilendirme.
5. Herhangi bir konuda sunu yapma.
6. Herhangi bir konuda sınıf tartışması yaratma.
7. Herhangi bir konuda talk-show, radyo programı yapma.
8. Herhangi bir konudabülten, kitapçık ya da sözlük yazma.
9. Herhangi birşey için slogan yaratma.
10. Herhangi bir konuda bant kaydetme.
11. Herhangi bir konu hakkında görüşme yapma.
12. Herhangi bir konu hakkında mektup yazma.
13. Herhangi bir konuda not alma.
14. Kitap okuma.
15. Herhangi birşeyi yazmak için teknolojiyi kullanma.

Matematiksel Zeka: Bilimsel düşünme, objektif gözlem yapma, elde edilen verilerden sonuç çıkarma, yargıya varma ve hipotez kurma yeteneklerini içeren bu zeka türü, kavramları tanıma, sayılar ve geometrik şekiller gibi soyut sembollerle çalışma, bir bilginin parçaları arasında ilişki kurma ya da farklı bağlantıları fark etme kapasiteleri gerektirmektedir.

Bu zeka türünde gelişmiş insanlar, matematiksel ve bilimsel konulardan hoşlanırlar ve benzer şeyleri eşleştirme, karışık şekillerden resimler çıkarmada, problem ve bulmaca çözümede başarılıdırlar (Tarman, 1998, s.59).

Neden-sonuç ilişkisi kurabilme, bir şeyin çalışma ilkelerini ortaya koyabilme ve numaralarla oynama yeteneğini ifade eder. Matematiksel zekası güçlü olanlar soyut sembollerle çalışma ve yeni bağlantılar kurmada ustadırlar. Sorunlara analitik yaklaşırlar. Mantıksal düşünme en önemli özelliklerindedir (Özden, 1998, s.44). Mantıksal düşünme, sayıları etkili kullanma, problemlere bilimsel

çözümler üretme ve kavramlar arasındaki ilişkileri ayırt etme, sınıflama, genelleme yapma, matematiksel bir formülle ifade etme, hesaplama, hipotez test etme, benzetmeler yapma gibi davranışlarını gösterme yeteneğidir. Bilim adamları, matematikçiler, muhasebeciler, mühendisler, bilgisayar programcıları, istatistikçiler ve benzeri işlerle uğraşanlar mantıksal-matematiksel zekası güçlü olan bireylere örnek sayılabilir (Demirel, 1999, s.159). Matematiksel zekaya sahip bireyler şu davranışları gösterirler (Gardner, 1999, s.41):

1. Herhangi bir şeyin nasıl çalıştığını sorgularlar.
2. Akıldan hesabı çabuk yaparlar.
3. Matematik etkinliklerini severler.
4. Strateji oyunlarını severler.
5. Mantık oyunlarını sever, bozyapları severler.
6. Üst düzey düşünce becerilerini kullanırlar.

Matematiksel zekası gelişmiş öğrencilere hitap eden etkinlikler şunlardır (Demirel, 1999, ss.155-158):

1. Problemler yaratma.
2. Matematiksel bir denkleme dönüştürme.
3. Zaman şeridini yaratma.
4. Deney tasarlama ve yapma.
5. Strateji oyunu kurma
6. Kıyas kullanma.
7. Konuyu analogi oluşturarak açıklama.
8. Düşünme becerilerini kullanma.
9. Şifre tasarlama.
10. Olguları sınıflama.
11. Simetri ya da örüntüleri betimleme.

Görsel Zeka: Bu zekanın temelini görme duyusu ve buna bağlı olarak şekiller tasarlama ve zihinde resimler yaratma yeteneği oluşturmaktadır. Resim, grafik ve heykel yapma; mimarlık, haritacılık ve denizcilik gibi yüzey ve buna bağlı bilgileri kullanma; ayrıca satranç gibi farklı derinlik ve açılardan görmeyi gerektiren beceriler bu zeka türünün kapsamı içindedir (Tarman, 1998, s.59).

Özden (1998, s.45)'e göre görsel zeka türünde gelişmiş insanlar, zihinlerinde resimler yaratır ve çizerler. Renkleri iyi kullanabilir, iyi harita okuyabilirler. Görsel sanatlarda üretim yapmaktan zevk alırlar. Boşluğu zihinde canlandırabilme yeteneğidir. Okyanusta rotasını tayin eden kaptan, uzayda yol bulan pilot, satranç oyuncusu ve heykeltıraşın görsel zekası üstün kişiler olduğu kabul edilir. Üç boyutlu düşünme bu zeka türünün en önemli özelliğidir.

Üç boyutlu bir nesnenin şekil ve görüntüsünü hayal edebilme ya da başka bir deyişle, dünyayı doğru algılama ve algılama üzerine gördüklerini yansıtabilme yeteneğidir. Uzamsal zeka, görsel düşünme ve şekil/uzay özelliklerini şekillerle ve grafiklerle ifade etme, çizme, boyama ve şekil verme gibi davranışları kapsar. Mimarlar, denizciler, pilotlar, heykeltıraşlar, ressamlar, izciler, avcılar, dekoratörler ve tasarımcılar uzamsal zekalarını en üst düzeyde kullanırlar (Demirel, 1999, s.155). Görsel zekaya sahip öğrenci şu davranışları gösterir (Gardner, 1999, ss.41):

1. Net zihinsel imaj gördüğünü söyler.
2. Harita, çizelge ve şemaları rahatlıkla okur.
3. Yaşıtlarından daha hayalcıdır.
4. Sanat etkinliklerinden zevk alır.
5. Görsel gösterimleri sever.
6. Bozyap ve yolunu bul oyunlarını sever.
7. Okurken kelimelerden çok resimlerden öğrenir.
8. Sayfaları dalgınca resimler.

Görsel zekayı geliştirmek amacıyla kullanılacak etkinlikler şunlardır (Demirel, 1999, ss.155-158):

1. Tablo, harita, küme ya da grafik kullanma.
2. Slayt gösterisi, video ya da fotoğraf albümü yaratma.
3. Poster, ilan tahtası ya da duvar resimleri tasarlama.
4. Bellek sistemini kullanma.
5. Sanat yapıtı yaratma.
6. Mimari çizimler yaratma.
7. Reklam ya da ilan düzenleme.
8. Ebat ve şeklini değiştirme.
9. Renklerle şifrelendirme.
10. Resimlerle örnekleme, çizme, boyama, heykelini yapma veya inşa etme.
11. Tepegöz kullanma.
12. Kartlar
13. Grafikler
14. Fotoğraflar
15. Görsel benzetim ve bulmacalar
16. Üç boyutlu deneyler
17. Boyama kartları
18. Karikatürleştirme
19. Hikaye haritası yapma
20. Desen yapma
21. Tablolar (charts)
22. Zihinsel canlandırmalar
23. Şemalar,şekiller
24. Videolar

Bedensel/ Kinestetik Zeka: Bu zeka türü, vücudunu kullanarak (dans ve vücut dili), oyun oynayarak (spor yapmak) ya da yeni bir ürün yaratarak (icat yapmak) duygularını ifade etme yetenekleri ile ilgilidir (Tarman, 1998, s.59).

Bu zeka türünde gelişmiş insanlar, spor yapmaktan ve dans etmekten

hoşlanırlar, ellerini ve bedenlerini kontrol ve koordine etmekte son derece başarılıdırlar. Aktörler, mim oyuncular ve sporcular bu zeka türünde gelişmiş insanlardır. Bedeni son derece duyarlı ve etkili şekilde kullanma yeteneğidir. Bedeni bir bütün ve parça olarak (el, kol, parmak) bir problemin çözümünde bir ürünün, performansın ortaya konmasında yüksek bedensel zekaya sahip insanlar tiyatro, bale, dans ve sporda başarılıdırlar. Onlar zihin ve beden bağlantısını çok başarılı bir şekilde kurabilen insanlardır (Özden, 1998, s.46). Bedensel zekaya sahip öğrenci şu davranışları gösterir (Gardner, 1999, ss.43):

1. Bir veya birden fazla sporda başarılıdır.
2. Uzun süre oturunca kıpırdanır, elini ayağını sallar, .
3. Birşeyleri parçalayıp tekrar birleştirmeyi sever.
4. Yeni şeylere dokunur.
5. Kendini tiyatroya şekilde ifade etmeyi sever.

Bedensel zekayı geliştirmek amacıyla kullanılacak etkinlikler şunlardır (Demirel, 1999, ss.155-158):

1. Rol yapma.
2. Hareket ya da hareketler zinciri yaratma.
3. Dans koreografisi yaratma.
4. Tahta ve yer oyunları yaratma.
5. Görev ya da bulmaca kartları yapma.
6. İnşa etme ya da yapılandırma.
7. Gezi planlama ve katılma.
8. Gösteri yapmak için bedensel olarak eğitilmiş bir kişinin niteliklerini kullanma.
9. Modelini yapma.
10. Gösteri yapmak için elle yapılmış materyaller kullanma.
11. Ürün tasarlama.
12. Beden eğitimi etkinliklerine katılma
13. Yaratıcı hareketler bulma
14. Elle yapılan deneyler
15. Vücut dili kullanma

16. Drama (özelikle de yaratıcı drama etkinlikleri.)
17. Danslar, rontlar
18. Beyin jimnastiği
19. Rahatlama egzersizleri (relaxation exercises)
20. El becerisi gerektiren etkinlikler

Müziksel Zeka: Bu zeka türü, tonal ve ritmik kavramları tanıma ve kullanma; çevresel seslere, insan sesi ve müzik aletlerine karşı duyarlılık kapasitelerinden sorumludur (Tarman, 1998, s.58).

Özden (1998, s.47)'e göre müziksel zeka türünde gelişmiş olan insanlar, müzik aleti çalmaktan, beste yapıp seslendirmekten hoşlanırlar. Bu zekaya sahip insanlar ritimleri algılama ve tekrar yaratmada ustadırlar. Bir şarkının ritmini kolayca yakalayabilirler. Bu insanlar yeni öğrendikleri bir dilin telaffuzunu yakalama ve kullanmada çok yeteneklidirler..

Demirel (1999, s.156)'e göre müziksel zeka duyguların aktarımında, müziği algılama ve sunmada müziği bir araç olarak kullanma yeteneği, yani ritme, melodiye, tona karşı duyarlı olma yeteneğidir. Bu zekası güçlü olan kişiler, müzisyenler, koristler, orkestra şefleri, enstrüman üreticileri ve bestecilerdir. Görsel zekaya sahip öğrenci şu davranışları gösterir (Gardner, 1999, s.44):

1. Detone müziği tanır.
2. Melodileri hatırlar.
3. Koroda söyler veya bir enstrüman çalar.
4. Ritmik şekilde konuşur veya hareket eder.
5. Çalışırken ritmik tempo tutar.
6. Çevre seslerine duyarlıdır.
7. Müziğe olumlu tepki verir.
8. Okuldışı öğrendiği şarkıları söyler.

Müziksel zekayı geliştirmek için kullanılacak etkinlikler şunlardır (Demirel, 1999, s.155-158);

1. Müzik eşliğinde sunu yapma.
2. Şarkı sözü yazma.

3. Şarkı söyleme.
4. Ritmik örüntüleri belirleme.
5. Dersi müzikle sunma.
6. Öğrenmeyi geliştirmek için müzik kullanma.
7. Şarkıları söyleme.
8. Şarkı ya da müzik bestesinin sonuna yeni bir bölüm ekleme
9. Şarkılar
10. Fonda müzik
11. Mırıldanma
12. Tempo tutma
13. Enstrüman çalma

Sosyal Zeka(Kişiler Arası Zeka): Bu zeka türü, diğer insanlarla sözlü ve sözsüz iletişim kurma, grup içinde işbirlikli çalışma yeteneklerini içerir, ruh halleri, huylar, yönelimler gibi insanlar arasındaki ilişki farklarını da ortaya koyar (Tarman, 1998, s,58).

Bu zeka türünde gelişmiş insanlar, kendilerini başkalarının yerine koyma ve onları anlayabilme, duygu düşünce ve inançları ile özdeşleşebilme becerilerine sahiptirler. Öğretmenler, danışmanlar, politikacılar, din görevlileri, psikiyatristler bu zeka türünde gelişmiş insanlardır. Diğer insanları anlama yeteneğidir. Karakter ve kişilikleri anlama ve değerlendirmede oldukça yetenekli olan insanların bu tür zekaya sahip olduğu kabul edilir. Bu insanlar düşünme ve akıl yürütmeye çok yeteneklidirler. Başkalarını anlayabilme ve insan ilişkilerinde akılcıca davranabilme sosyal zekası üstün insanların en önemli özelliklerindedir (Özden, 1998, s.47).

Demirel (1999, s.156)'e göre sosyal zeka, insanlarla ilişki kurma, diğer bireylerin ruh hallerini, duygularını, güdülenmişliklerini ve niyetlerini anlama ve davranışlarını yorumlama yeteneğine sahip olmaktır. Politikacılar, liderler, psikologlar, öğretmenler, aktörler, turizmciler bu yeteneklerini iyi kullanan insanlardır. Sosyal zekaya sahip öğrenci şu davranışları gösterir (Gardner, 1999, s.41):

1. Yaşlıları ile konuşmaktan zevk alır.
2. Doğal bir lider olarak davranır.

3. Sorunları olan arkadaşlarına önerilerde bulunur.
4. Kulüplere, komitelere ve diğer organizasyonlara katılır.
5. Başka çocuklarla oynamayı sever.
6. Bir veya birden fazla yakın arkadaşı vardır.
7. Başkalarına ilgi gösterir.
8. Pratik yaşam tecrübesi vardır.

Sosyal zekayı geliştirmek amacıyla kullanılacak etkinlikler (Demirel, 1999, ss.155-158);

1. Toplantı düzenleme.
2. Yüksek sesle düşünerek problem çözme tekniği” kullanma.
3. Çoklu bakış açısını gösteren rolyapma.
4. Örgüt ya da grupta yer alma.
5. Sosyal becerileri isteyerek kullanma.
6. Hizmet projesinde yer alma.
7. Birine birşey öğretme.
8. Ufak bir grupla işbirliği içinde kuralları ve aşamaları planlama.
9. Yerel ya da genel bir sorunun çözümüne yardım etme.
10. Dönüt verme ve almayı uygulama.
11. Grup içinde rolü üstlenme.
12. Telekomünikasyon programı kullanma.
13. Etkili grup etkinlikleri
14. Kulüp kurma
15. Paylaşma
16. İşbirliğine dayalı öğrenme
17. Beyin fırtınası
18. İkili etkinlikler
19. Öğrencilerin birbirlerine öğretmesi

Bireysel Zeka: Bağımsızlık; insanın, kendi duygularını, duygusal tepkilerinin derecesini, kendi biliş bilgisi sürecini tanıma, kendi özbenliğini anlama ve başkalarına ifade etme yetisidir. insanın kendi kişiliği, kendini aşma yeteneği içsel zekanın işleyen kısmıdır (Tarman, 1998, s.59).

Bu zeka türünde gelişmiş insanlar, başkalarının duygu ve düşüncelerini anlama, nesne ötesi konularda konsantre olma gibi konularda başarılıdırlar ve meditasyon yapmaktan hoşlanırlar. İnsanın kendi duygu ve düşüncelerinin farkında olma yeteneğidir. Kim olduğu ne yapabileceği, neyi yapamayacağı ve sınırlılıklarının farkındadırlar. Kendilerini zayıf ve güçlü yanlarıyla iyi tanıdıkları için ne zaman başkalarının yardımına ihtiyaçları olduğunu da bilirler (Özden, 1998, s.47).

Demirel (1999, s.156)'e göre kişiye dönük zeka bireyin kendisini, güçlü ve zayıf yönlerini, ruh halini, arzu ve niyetlerini anlama ve de bu doğrultuda yaşamını planlama ve yönlendirme becerisine sahip olmalıdır. Bu zekası gelişmiş bireyler kendi duygularıyla nasıl başedebileceğini bilme, kişisel problemlerini çözme, kendi hedeflerini belirleme, disiplinli olma, kendine güvenme gibi özellikleri gelişmiş kişilerdir. Din adamları, psikologlar, filozoflar öze dönük zekaları güçlü bireylere örnek verilebilir.

Gardner, bu zeka türünün çok özel olduğunu ve diğer zeka türlerinin tümünü kapsadığını savunmaktadır. Bireysel zekaya sahip öğrenciler şu davranışları gösterir (Gardner, 1999, s.41):

1. Bağımsızlık gösterir.
2. Kuvvetli yönlerini gerçekçi olarak bilir.
3. Kendini yönlendirebilir.
4. Grup ile çalışmaktansa yalnız çalışmayı yeğler.
5. Özgüveni ve öztanımı yüksektir.

Kişiye dönük zekayı geliştirmek amacıyla kullanılacak etkinlikler şunlardır (Demirel, 1999, ss.155-158):

1. Başarıyla tamamlamaya yardımcı olacak bireysel nitelikleri betimleme.
2. Kişisel bir anotoji yaratma.
3. Hedef ortaya koyma ve bu hedefi takip etme.
4. Ne hissettiğini betimleme.
5. Kişisel felsefenizi açıklama.
6. Kişisel değer yargılarınızdan birini açıklama.
7. Kendi kendini yönlendirme ile öğrenmeyi kullanma.

8. Gazete makalesi yazma.
9. Çalışırken algıladığınız amacı açıklama.
10. Çabalarına ilişkin dönüt alma.
11. Çalışmalarını kendi kendinize değerlendirme.
12. Günlük tutma.
13. Ev ödevi geliştirme.
14. Bireysel projeler
15. Bireysel sorumluluklar alma
16. Bireysel okuma etkinlikleri
17. Kendine güven etkinlikleri
18. Proje
19. Günlük
20. Bireysel hedef belirleme

Doğal Zeka: Gardner'ın sonradan listesine ilave ettiği bir zeka türüdür. İlişkileri, örüntüleri ve arka planlarını düşünebilmektir. Doğruyu yanlıştan ayırma, sağlıklı karar alma yeteneğidir (Özden, 1998, s.48).

Gardner'in 1995'te ortaya attığı sekizinci zeka türüdür. Bu zekaya sahip olanlar, doğal kaynaklara ve sağlıklı bir çevreye ilgi duyarlar, flora ve faunayı tanırlar (Demirel, 1999, s.159).

Çoklu Zeka Kuramında Eğitim

Eğitim, kişinin yaşadığı toplum içinde değeri olan, yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçlerin tümüdür (Fidan ve Erden, 1994, s.19). Bu tanımda yer alan süreç kavramı, belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ve durumların akışıdır. Eğitim sürecini de birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur. Bu bağlamda öğrenmenin oluşmasını sağlayan her türlü etki eğitim sürecinin bir parçasıdır (Fidan ve Erden, 1994, s.19). Eğitim süreci genel olarak amaç, öğretme ve öğrenme etkinlikleri ve değerlendirme bölümlerinden oluşmaktadır.

Eğitimin amacının ne olduğu sorusuna yoğunlaşırsak bu soruyu kısa ve basit olarak “toplumun arzuladığı bilgi ve becerilerle donanmış ve bu bilgi ve beceriler sayesinde de topluma uyumlu, topluma ve kendilerine yararlı, mutlu bireyler yetiştirmek” diye yanıtlayabiliriz. Anlama Konusuna Çoklu Yaklaşım adlı makalesinde Howard Gardner

şöyle diyor: “Günümüzde eğitim, farklı dünyalarımızın-fiziksel dünya,insanoğlunun dünyası, insan eserlerinin dünyası ve kişiliklerin dünyası- daha iyi anlaşılması için bir temel sağlamalıdır.” Anlamak, eğitimde çok önemli yeri olan bir kavramdır.

Howard Gardner, öğrencilerin farklı yanlarının farkında olmamızı ve eğitim, durumlarını bu farklılıkları gözönünde bulundurarak eğitimin düzenlenmesini önerir. düzenlememizi öğütüyor. Ancak altını çizerek belirttiği bir konu da bu farklılıkların öğrencileri IQ testinin de yapmış olduğu gibi öğrencilere farklı değer ve isimler kullanarak sınıflandırmamızın -“müzik zekası var ama mantik-matematik zekası hiç iyi değil” gibi - çok hatalı olacaktır. Gardner’a göre , çoklu zeka, eğitim hedefi, ne ulaştıracak bir yol ya da araç olarak işlev görebilir. Çoklu zekanın kullanımı ile eğitimin kazancının ne olacağı sorusuna yanıtlar kısaca şöyle özetlenebilir;

1. Öğrencilerin istenilen düzeye gelmelerini (müziyen, bilim adamı, sanatçı, sporcu vb.) sağlayacak eğitim ve öğretim programlarının hazırlanmasını mümkün kılar.
2. Değişik disiplinlerdeki pek çok derse ilişkin kuram, kavram ve kuralları anlamaya ve öğrenmeye çalışan pek çok öğrenciye ulaşmamızı sağlar (Gardner, 1999, s.155).

Kuramın getirdiği en büyük yenilik, eğitimin bireyselleştirilmesidir ve hızla gelişmekte olan teknolojiden dolayı bu gittikçe daha kolaylaşmaktadır. Öğretimde herhangi bir tek tip eğitsel yaklaşımın, çocukların yalnızca küçük bir azınlığa sesleneceği kabul edilmelidir. Gardner’in söylediği şudur: “ . . Hepimiz bu dünyaya bir kez geliyoruz. Öğretmenler bir kez geliyor. Öğrenciler bir kez geliyor. Herkese eşit şans tanımak zorundayız. Sonunda herkesle başarılı olamayacağız, ama buna çabalamak bile önemlidir. ..“ (Gardner, 1999, s.155).

Öğrencileri olduğu kadar velileri ve öğretmenleri de mutlu edecek bir okul, çocuklar arasındaki farklılıkları ciddiye alan, bu farklılıklar hakkındaki bilgileri çocuklarla ve aileleriyle paylaşan. çocukların kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu aşamalı olarak üstlenmelerini sağlayan, bilinmeye değer konuları, her çocuğa bu konularda uzmanlaşmak, öğrendiklerini ve anladıklarını diğer çocuklara ve kendisine göstermek yolunda azami fırsat yaratacak şekilde sunan bir okuldur. Ancak. çoklu zeka kuramı hiçbir şekilde bir eğitim reçetesi değildir ve bu kuram öğrenci gelişimini izleme, yeteneklilerin özel eğitimi, disiplinlerarası ders programları, günlük ders dağılımı, ders yılının uzunluğu ya da eğitimin başka hassas konularında bir görüş içermemektedir. Gardner, değişik zeka türlerine seslenecek şekilde eğitim ortamının çeşitlendirilmesini

savunmuş, fakat bütün konuların ya da kavramların, bütün zeka türlerine hitabedecek şekilde öğretilmesi için çaba gösterilmesine karşı çıkmıştır (Gardner, 1999, s.135).

Gardner'in çoklu zeka kuramının okullarda kullanabileceği üç olumlu strateji önerir. Bunlar aşağıda sunulmuştur (Gardner, 1999, ss.129-133):

1. **Yeteneklerin geliştirilmesi:** Okulların amacı, öğretimin yanısıra eğitim vermek olduğuna göre okullar, toplumun değer verdiği yetenekleri ve becerileri geliştirmekle yükümlüdürler. Eğitimin amacı, kişide kalıcı davranış değişikliği oluşturmaktır. Eğer toplum, ressam, heykeltıraş, müzisyen yetiştirmektense doktor, mühendis, öğretmen yetiştirmeye önem veriyor ve bu konuda yetişmiş bireylere ihtiyaç duyuyorsa okullarda öne çıkarılan mantıksal/matematikselsel zeka ve dilsel zeka olacaktır. Spor, müzik, resim gibi görsel, müziksel ve bedensel zekaya önem verilmeyecek ve bu zekaların ön plana çıktığı dersler gözardı edilecektir. Ülkemizdeki genel durum böyledir.
2. **Kavrama, ders konusuna ya da bilim dalına değişik yöntemlerle yaklaşılması;** Eğitimin kişiselleştirilmesi çerçevesinde, kişilerin değişik zeka tiplerine sahip olduğu inancıyla aynı ders ya da konuyu farklı yöntemlerle öğretmeye çalışmak, daha çok öğrencinin konuyu kavraması için daha yararlı olacaktır. Öğrenciler, öğretmenin bilgiyi farklı yollarla sunabildiğini gördüklerinde kendilerinin de belli bir konuyu farklı yollarla açıklayabileceklerini keşfederler. Bu da problem çözme yeteneğinin geliştirilmesinde önemli bir adımdır. Ayrıca, çoğulcu bir yaklaşımla öğrenen öğrenciler, aynı çoğulcu yaklaşımı kullanarak kendilerini daha rahat ve kolay ifade edebilirler. Bu açıdan yazılı sınavlar yerine performans dayalı sınavlar ve proje çalışmaları çoklu zekanın ön plana çıkması için uygundur.
3. **Eğitimin kişiselleştirilmesi:** Çoklu zeka kuramının özünü oluşturan kavram "Herkes aynı değildir ve aynı şekilde öğrenmez". Toplumda nasıl birbirinin tıpatıp aynı iki insanı bulmak neredeyse olanaksız ise, aynı şekilde insanların zihinlerinin de aynı şekilde çalıştığını söylemek imkansızdır. Öğretim, tek tip bir yaklaşımla yapılıyorsa küçük bir azınlığa

hitap eder. Aynı ders programı uygulanıyor olsa bile, tüm öğrencilere aynı şekilde öğretmek ve aynı şekilde değerlendirmek zorunluluğu yoktur. Öğretmen, öğrencileri konusunda ne kadar bilgi sahibiyse o kadar verimli bir eğitim yapabilir. Eğer sınıftaki bir öğrenci coğrafya dersinde harita, çizelge, grafiklerle gerçekten öğreniyor, bir metne bağımlı ise büyük güçlük çekiyorsa ve bir başka öğrenci için de durum tam tersi ise her iki yaklaşımı da dönüşümlü olarak sınıfta uygulamak her iki öğrencinin de iyi öğrenmesini sağlayacaktır. Öğretmen, eğitim yöntemini çeşitlendirdiği ölçüde çok öğrenciye ulaşmış olacaktır.

Gardner'in ifade ettiği çok önemli bir başka konu da materyali anlamak için kapsamı küçültmek zorunluluğudur. "Ne kadar çok bilgi verirsek o kadar iyi eğitim yapmış oluruz" yanlış bir felsefedir. Tersine, bilgiyi harekete geçirilebilir ve yeni durumlarda kullanılabilir hale getirmedikçe, öğrenciler öğrenimleri boyunca belki testlerde iyi puanlar alabilecekler, ancak genel olarak birçoğu hiçbir konuyu tam anlamayacaktır. Kapsamı daraltıp, kavramlar üzerinde zaman harcanır, kavramların öğretilmesine değişik yollarla yaklaşılar ve öğrencilere anladıklarını göstermek için pekçok olanak verilirse iyi bir eğitim yapılabilir. Amaç, ders kitabını bitirmek olmamalıdır. Ayrıca, öğretmenin neyi, niçin öğretmesi gerektiğinde görüş sahibi olmaksızın, nasıl öğreteceği konusunda çalışma yapması mümkün değildir. Dolayısıyla, öncelikle öğretmenin ders programında belli bir konunun niçin öğretilmesi gerektiğini kavramış ve öğrencilerine de değişik yöntemlerle anlatabilecek olması gerekir. Eğitimin temel amaçları, "Diğer insanlarla birlikte olmayı öğrenmek, kişisel disiplin edinmek, iş hayatına hazırlanmak ve sonunda başarı ve mutlulukla ödüllendirilmektir" (Gardner, 1999, s.161). Okullarda verilen bütün derslerin nihai amacı budur. Ancak, bu amaçlar genellikle gözardı edilmekte, öğrenciler okuma, hesap yapma, disiplin ve benzeri konularla boğulmaktadır. Tüm belirtilenler çerçevesinde çoklu zeka kuramının sınıf içi uygulamalarda dikkat edilmesi gereken temel noktalar şöyle özetlenebilir:

1. Öğretmenler bütün zekalara eşit derecede önem vermelidir.
2. Öğretmenler materyal sunumunda tüm zekaları geliştirici ya da tüm zekaları kullanmaya yönelik faaliyetler hazırlamalıdır.
3. Bu durum sadece öğrenmeyi sağlamakla kalmaz, öğretmeni de aynı konuyu değişik ve yaratıcı faaliyetler düzenleyerek öğretmeye de güdüleyebilir. Bu

şekilde öğrenilen bir konu daha iyi anlaşılabilir.

4. Herkes sekiz tür zeka ile doğar ancak ne yazık ki öğrenciler sınıfa farklı zekaları gelişmiş halde gelirler. Her öğrenci kendi zihinsel güç ve zayıflıklarıyla öğrenme ortamına katılır (Demirel, 1999, s.145).

Çoklu Zeka Kuramında Eğitim Durumu

Öğrenmenin başarıyla gerçekleşmesinde ve istenilen hedeflere ulaşılmasında, hazırlanan eğitim durumunun önemi büyüktür. Ertürk (1997) eğitim durumunu, “Belli bir zaman süresi içinde bireyi etkileme gücünde olan dış şartlar” olarak tanımlamıştır. Planlı eğitim faaliyetleri ile geçerli öğrenileri, yani istenilen davranışları meydana getiren öğrenme yaşantıları oluşturmaya çalışmak, aslında yaşantıları doğurucu nitelikte geçerli öğretme durumları, yani eğitim durumları oluşturmak demektir (Ertürk, 1997, s.85).

Eğitim durumları öncelikle işe koşulduğu hedefe hizmet edici, başka bir deyişle belli davranışları geliştirici nitelikte olması gerekir. Belirlenen davranışları kazandırmak için düzenlenen eğitim durumları öğrencinin ihtiyaçlarını giderici olmalı, onu tatmin etmelidir. Öğrenci geçirdiği eğitimsel yaşantıdan haz duymalıdır (Demirel, 1999, s.139). Haz ile doyum, öğrenme yaşantıları veya sonuçları öğrenmede inisiyatif kuvvetlendirici ve gelecekteki benzer yaşantılar için istek uyandırıcı ve emel besleyici bir etkide bulunur. Başka bir deyişle yaşantı veya sonucunun eşliğinde gelen haz, bir pekiştirici gibi hizmet eder. Öğrenciyi tatmin edebilmek için öğrenme yaşantısı ve sonucu, öğrencinin ihtiyaç veya ihtiyaçlarını gidermelidir. Bu özellikten yoksun olan yaşantılar, mesela başarısızlık duygusu veren, hoş gitmeyen ve itibar zedeleyen, öğrencinin benlik kavramını tehlikeye sokan yaşantılar geçerli öğrenme yaşantıları olamaz (Ertürk, 1997, s.89).

Gardner, çoklu zeka kuramını geliştirirken eğitime değişik açılardan bakmaktadır. Öğrencilerin öğrenme yaşantılarından maksimum düzeyde yararlanmaları sağlanılmaya çalışılır. Program açısından baktığımızda ne öğreteceğiz, nasıl öğreteceğiz, bireyin hangi zekalarını geliştirmek gerekir soruları doğrultusunda hareket edilir. Öğrencilerin çoklu zekalarını dikkate alan eğitim durumları, öğretim materyalleri kullanarak farklı zekalara ulaşmaya çalışılır. Değerlendirme olarak baktığımızda ise performansın değerlendirilmesi sözkonusudur. Değerlendirmede esas olan performans olduğuna göre, sınavlar alışlageldik kâğıt kalem sınavlarının dar kalıplarını aşan, değişik zekaların performanslarını ölçebilecek çeşitlilikte ve etkililikte sınavlar olmalıdır (Gardner, 1999,

s.50).

Çoklu zeka kuramına göre eğitim durumu düzenlenirken aşağıdaki kurallara uyulması önerilmektedir (Demirel, 1999, s.152):

1. **Özel hedef ya da konunun belirlenmesi:** Bu aşamada yıllık ya da bireysel öğretim planlarında olduğu gibi eğitim programı için hedef belirleme söz konusudur. Hedefin açık, anlaşılır ve net olması gerekir.
2. **Anahtar çoklu zeka sorularının sorulması:** Hedefi gerçekleştirmek üzere zeka türlerinin nasıl kullanılabileceğini belirlemek için her tür zekayı içeren sorular sorulur.
3. **Olasılıkların düşünülmesi:** Hedefe ulaşmada her bir tür zeka ile ilgili olarak neler yapılabileceği düşünülerek sınıfta hangi yöntem, teknik ve öğretim materyallerinin kullanılabilceği tasarlanır.
4. **Beyin fırtınası:** Çoklu zeka planlama sayfaları kullanılarak her bir zeka için kullanılabilcek öğrenme-öğretme yaklaşımları, beyin fırtınası kuralına uygun olarak akla gelen her şey yazılarak listelenir. Her bir zeka için 20-30 fikir bulunmaya çalışılır. Öğretmenlerin yapacağı grup çalışmaları daha güdüleyici olabilir.
5. **Uygun etkinliklerin seçilmesi:** Planlama sayfası tamamlandığında eğitim hedefine uygun etkinlikler seçilir.
6. **Aşamalı-sıralı ders planının hazırlanması:** Seçilen yaklaşımlar kullanılarak hedef ile ilgili ders planı düzenlenir. Planlama 1-2 haftalık da yapılabilir.
7. **Planın uygulanması:** Gerekli materyaller hazırlandıktan sonra plan uygulanır. Uygulama sırasında olabilecek değişikliklere göre gerekli düzeltmeler yapılabilir.

Değerlendirme öğrencilerde çoklu zekayı sınama, yaklaşımı ile başarılabilir. Bu tip sınama, öğrenci edimlerinin değişik yollar ile belgelenmesine dayalıdır. Bunlar; vaka kayıtları, öğrenciye ait örnek çalışmaların konulduğu dosyalar, ses kasetleri, video bantları, fotoğraflar, öğrenci günlükleri, öğrencinin kendi kayıtları, standart testlerin informal kullanımı, öğrenci ile yapılan görüşmeler, ölçüt dayanaklı değerlendirmeler, kontrol listeleri, sınıf haritaları ve takvim kayıtlarıdır (Demirel, 1999, s159,).

Armstrong (1994, s.42), çoklu zeka ile eğitim durumu hazırlamayı şu şekilde açıklamıştır. İlköğretim I. Kademedeki çoklu zekayı programlarda kullanmadan önce ilk yapılacak iş, yöntemle ilgili öğrenme stratejilerini belirlemektir. Çoklu zekada öğrenme stratejileri konusunda kesin kurallar yoktur. Öğretmenler kendi eğitim felsefelerine ve öğretme stillerine göre belirledikleri etkinlikleri seçebilirler. Ancak çoklu zeka kuramı ilköğretim II. kademe ya da orta öğretimde kullanılmak isteniyorsa, öğretmenin farklı, yeni ve orjinal programlar ortaya çıkarması gerekmektedir. Çünkü öğretmenlerin aynı konuyu, yedi zeka türünü de içerecek biçimde hazırlaması gerekmektedir. Bu yaklaşımın program içinde kullanılabilmesinin en iyi yolu; acaba bu materyali nasıl bir zeka türünden diğerine transfer ederim şeklinde düşündürmektir. Aşağıda çoklu zekaya göre programda ve ders planlarının hazırlanmasında Armstrong (1994, s.42) tarafından önerilen yedi aşama verilmiştir.

1. **Özel hedef ve konular üzerinde yoğunlaşma:** Çoklu zeka teorisi ile ders planı hazırlanırken geniş bir boyutta değil, özel hedefler üzerinde düşünülmelidir.
2. **Anahtar sorular sorma:** Hedefle ilgili sorular hazırlanır. Bu çalışmanın diğer bir yararı da diğer adım için yaratıcı fikirlerin oluşturulmuş olmasıdır.
3. **Farklı olasılıklar düşünülme.** Öğretmen sadece kaynaklarda bulunan metod ve materyallerle sınırlı kalmamalı, tüm yaratıcılığını kullanarak farklı çalışmalar yapmalıdır.
4. **Beyin fırtınası:** Bu aşamada öğretmen tüm öğrenme yaklaşımlarıyla ilgili yedi zekaya hitap edebilecek etkinlikler ortaya çıkarmalıdır. Bu aşamada öğretmen, aklına gelen tüm fikirleri not almalı ve liste haline getirmelidir. Amaç, her bir zeka ile ilgili 20-30 fikir ortaya çıkarmaktır. Beyin fırtınası sonucunda oluşturulan listeden uygun olan aktiviteler seçilir.
5. **Ders planını oluşturma:** Seçilen aktiviteler çerçevesinde ders planı oluşturulur.
6. **Ders planını uygulama:** Gerekli olan materyaller hazırlandıktan sonra ders planı uygulanır.

Sosyal Bilgiler ve Çoklu Zeka

Çoklu zeka yönteminin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili tavsiye ve stratejiler aşağıda açıklanmıştır.

Dilsel Zeka: Dilsel zekanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili stratejiler ve tavsiyeler şöyledir (Offutt, 1997, s.67):

1. Kelimelerin anlamını ezberden söylemesi yerine, o kelimenin ne anlama geleceğini tahmin etmesi için öğrencilerin desteklenmesi gerekir.
2. Aynı kelimeleri devamlı tekrar ettirerek konu işlenmemelidir. Bunun yerine kelimelerin içinde bulunduğu hikayeler okutulmalıdır. Bunun sayesinde öğrenciler kelimeleri cümlelerin içinde bulacaklar ve anlamını kendileri keşfedeceklerdir.
3. Eğer çocuklar istemiyorsa, okumaya ya da dinlemeye zorlanmamalıdır. Öğrenciler seçme şansının kendilerinde olmasını severler.
4. Öğrenciler aynı kitabın defalarca okunmasında rahatsızlık duymazlar. Bu nedenle aynı kitabı bir kaç defa okuyabilirler. Bu kitapları tek başlarına okumayı da severler.
5. Öğrenciler öğretmenlerinin okuduklarını görürlerse kendileri de okumak isterler.
6. Şeker kutuları, diş macunu kutuları, gazeteler, süt kartonları, deterjan kutularının üstündeki harflerden yararlanarak öğrencilere yazılar yazdırılabilir.

Matematiksel Zeka: Matematiksel zekanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili stratejiler ve tavsiyeler şöyledir.

Mantıksal sonuç çıkarma becerisini kazandırmak için günün problemi seçilebilir. Bu problemin bulunabileceği yerler aşağıda sıralanmıştır (Offutt, 1997, s.69):

1. Yerel ve ülke çapındaki gazeteler
2. Magazinler
3. Yıllıklar
4. Matematik kitapları

5. Bulmaca ve matematik oyunları kitapları
6. Okuldaki başlıca sorunlar

Öğretmenler, problemin çözümünde öğrencilerin performansını yükseltmek için sorular yöneltebilir. Aşağıda bu sorulara bazı örnekler verilmiştir.

1. Ben ne biliyorum?
2. Ben ne bilmiyorum?
3. Neyi bilmeye ihtiyacım var?
4. Bunları nasıl ortaya çıkarabilirim?
5. Asıl sorun nedir?
6. Asıl sorunun bölümleri nelerdir?
7. Bazı bölümlerin çözümleri diğerlerine göre daha kolay olabilir mi?
8. Problemin karakteristik özellikleri nelerdir?
9. Problemi çözmek için hangi stratejiyi kullanmalıyım?

Bedensel Zeka: Sosyal Bilgiler öğretmenleri aşağıdaki metotları kullanarak, öğrencilerinin daha aktif olmasını ve yaparak öğrenmesini sağlayarak bedensel zekalarını geliştirebilirler (Offutt, 1997, s.71).

1. Öğretmen öğrencilere her yıl aktif olarak katılacağı uzun dönem ödevleri vermelidir.
2. Öğrencilerin yeteneklerini arttıran aktivitelerde bulunmaları sağlanmalıdır.
3. Öğrencilerin bedensel zekalarını geliştirmeleri için, öğretmenler derslerinde ellerini kullanabilecekleri aktiviteler yaptırmalıdır.

Görsel Zeka: Görsel zekanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili stratejiler ve tavsiyeler şöyledir (Offutt, 1997, s.74). Öğretmenler renkli grafikler, tablolar hazırlayabilir ve öğrencilere gösterebilir. Aynı zaman öğrencilere de bu tip renkli tablo ve grafikler hazırlatabilir. Aşağıda yapılabilecek grafik ve tablolara örnekler verilmiştir:

1. Şehirlerin ve ülkelerin özellikleri
2. Tarih şeridi
3. İhtiyaçlar ve istenilenlerin tablosunu oluşturma.

Müziksel Zeka: Müziksel zekanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili stratejiler ve tavsiyeler şöyledir (Offutt, 1997. s.76). Öğretmenler, müzik öğretmenlerinden yardım alarak konularla ilgili müzik videoları bulmalıdır. Aşağıda bunlara birkaç örnek verilmiştir:

1. Kendi ülkelerinin ya da diğer ülkelerin vatanseverlikle ilgili şarkıları
2. Diğer ülkelerden getirilmiş şarkılar
3. Hayvanlar, bitkiler, dünyanın korunmasıyla ilgili şarkılar
4. Ülkenin geçmişiyle ilgili şarkılar
 - a. Kurtuluş Savaşı
 - b. Çanakkale Savaşı

Sosyal Zeka: Sosyal zekanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili stratejiler ve tavsiyeler şöyledir (Offnut, 1997. s.78). Öğretmenler grup çalışmalarına, konularla ilgili tartışmalara, değişik meslek grupları ile çalışmaya önem vermelidir. Aşağıda bunlara birkaç örnek verilmiştir:

1. Öğrenci grupları kurularak birbirlerinin eksiklerini tamamlaması
2. Konulara ilişkin meslek grupları ile öğrencilerin grupça görüşmeler yapması
3. Münazaralar yapma.

Bireysel Zeka: Bireysel zekanın Sosyal Bilgiler dersinde kullanılmasıyla ilgili stratejiler ve tavsiyeler şöyledir (Offut, 1997, s.79). Öğretmenler tek kişilik çalışmalara önem vermeli ve konuların işlenişinde bireysel etkinlikler kullanmalıdır. Aşağıda bunlara birkaç örnek verilmiştir:

1. Günlük çalışması
2. Bireysel proje ödevleri

Problem Cümlesi

Çoklu zeka kuramıyla düzenlenen ilköğretim 5. Sınıf Sosyal Bilgiler dersi, “Vatan ve Millet” ünitesi için düzenlenen eğitim durumuna ilişkin öğrencilerin akademik başarıları ve görüşleri nedir?

Alt Problemler

Bu araştırmadaki alt problemler aşağıda belirtilmiştir:

1. Öğrencilerin zeka türleri nedir?
2. İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Vatan ve Millet” ünitesi için çoklu zeka kuramına göre düzenlenen eğitim durumuna ilişkin öğrencilerin görüşleri nedir?
3. Çoklu zeka kuramı ile işlenen ünitenin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi var mıdır?

Araştırmanın Önemi

İncelenen literatür, bireylerin birden fazla zekaya sahip olduklarını, bu çerçevede her öğrencinin farklı özelliklere sahip olduğunu ve farklı biçimlerde öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, tek bir etkinlikle işlenen ünitelerin, monotonluğa ve öğrencilerin derse karşı soğumasına neden olabileceği ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki paragraflarda belirtildiği üzere, literatür, eğitimciler tarafından tartışılan farklı kuramlara dayalı olarak hazırlanan eğitim durumlarının da bulunduğunu, öğrencilerin farklı zeka türlerinin baskın olabileceğini ortaya koymuştur. Bu nedenle çoklu zeka türlerini içeren bir eğitim durumunun düzenlenerek, buna uygun ders işlenmesi, derse ilişkin öğrenci görüşlerinin alınması ve işlenen dersin öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin olup olmadığının incelenmesi, bu araştırmanın problemini oluşturmuştur.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçların eğitimcilere, öğrencileri tanıma, çoklu zeka yöntemi ile eğitim durumu hazırlama konularında ışık kaynağı olacağı ve araştırmacılara da yeni ufuklar açacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmadaki başlıca sayıtları aşağıda belirtilmiştir;

1. Çoklu zeka anketi öğrenciler tarafından doğru ve samimi olarak cevaplandırılmıştır.
2. Öğrenciler görüşme sırasında sorulan sorulara doğru ve samimi olarak cevap vermiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2001-2002 Öğretim Yılı, İSTEK Özel Kaşgarlı Mahmut İlköğretim Okulu I. Kısım bir şubede öğrenim gören 5. Sınıf öğrencileriyle,
- 2) İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk? ünitesi ile sınırlıdır.

Tanımlar

Zeka: Biyolojik ve psikolojik bir potansiyeldir; bu potansiyel, kişiyi etkileyen deneyim, kültür ve esin etkenlerinin bir sonucu olarak az ya da çok ölçüde gerçekliğe dönüştürebilmektedir (Gardner,1999,s.23).

Eğitim Durumu: Belli bir zaman süresi içinde bireyi etkileme gücünde olan dış şartlardır(Ertürk,97).

Akademik Başarı: Bireylerin derslerle ilgili başarılarının sayısal olarak değerlendirilmesidir.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, eğitim programlarında çoklu zeka teorisini içeren araştırmalara yer verilmiştir.

Bruce Cample (1989)'ın yapmış olduğu araştırma, üçüncü sınıfta okuyan 27 öğrenciye uygulanmıştır. Gardner'ın yedi zeka türüne uygun yedi öğrenme merkezi hazırlanmıştır. Bu yedi öğrenme merkezi, birbirinden ayrı sınıflarda ve sınıfların donanımı zeka türlerine uygun olarak hazırlanmıştır. Bu hazırlıklardan sonra, öğretmen, her konuda, yedi zeka türüne uygun olarak eğitim durumları hazırlamıştır. Öğrenciler her gün, üçlü veya dörtlü gruplar halinde, her merkezde yirmi dakika olmak üzere etkinlikleri yaparak bu sınıflarda bulunmuşlardır. Aynı konuyu yedi farklı şekilde öğrenmişlerdir. Araştırmacı bu araştırmanın sonunda 27 öğrencinin hepsinin, tam olarak hedef davranışlara ulaştığını ve öğrencilerin bu öğrenme merkezlerinden zevk aldığını ortaya çıkarmışlardır.

Gwendolyn Mettetal, Cheryl Jordan ve Sheryll Harper (1994) tarafından yapılan araştırmada, ailelerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin çoklu zeka yöntemine yaklaşımları incelenmiştir. Bu araştırmada, öncelikle Gardner'ın yönteminin uygulandığı üç farklı okuldaki öğrenci, öğretmen ve velilerin görüşleri alınmıştır. Buradan elde edilen sonuçlardan, Gardner'ın teorisinin öğrenci, öğretmen ve aile menuniyetini sağladığı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de okuldan okula yayılmakta olduğu görülmüştür.

Araştırmacıların yaptığı bir diğer çalışmada ise, Indiana' da bulunan bir okulda uygulanan öğle tatili programı, Gardner'ın teorisine göre düzenlenmiş ve bu teori uygulanmadan önce 1991-1992 öğretim yılında bu programa katılan öğrenci sayısı yüzde 17 iken, 1994-1995 yılında yüzde 43'e yükselmiştir. Bu gelişme nedeniyle de

1995-1996 öğretim yılında tüm okulda Gardner'ın teorisine uygun program uygulanmaya başlamıştır.

Dave (1998)'in yapmış olduğu araştırma, 13 kişiden oluşan dokuzuncu sınıflarda uygulanmıştır. Öğrencilerin hepsi farklı özelliklere sahiptir. Dave, Fen Bilgisi dersini daha aktif işleyebilmek için bu derslerde çoklu zeka teorisini kullanmıştır. Dave çoklu zeka teorisini keşfetmeden önce geleneksel yöntemi, yani öğretimde sadece dilsel ve matematiksel zekayı kullanmıştır. Bazı öğrenciler geleneksel yöntemle öğrenebilmişler ama Dave, öğrencilerin diğer altı zekalarını kullanmalarını da istemiştir. Dave önce kendisinde baskın olan zekaları bulmuş, daha sonra elde ettiği bulguları öğrencileri ile paylaşmış ve onlardan bir zeka çeşidini seçerek ödev hazırlamalarını istemiştir. Araştırmacı, öğrencilerin hepsinin dilsel zekayla ilgili ödev seçtiğini gözlemlemiştir. Çünkü bu, onların alışık olduğu yöntemdir. Ancak, ünitenin çoklu zeka teorisi ile işlenmesine devam edildikçe; öğrenciler, kendi zeka çeşitlerini keşfetmeye başlamışlar ve ünitenin sonunda araştırmacı öğretmen, ünite boyunca öğrenme objelerini, içerik tablosunu ve yaptığı tüm etkinlikleri öğrencilerine göstermiştir. Bütün bunların sonucunda öğrencilerin fen dersinde daha çok şey öğrendikleri ve dersi daha çok sevdikleri, üniteye kavramları ve bunların günlük yaşamımızdaki etkilerini daha iyi anladıkları ama geleneksel başarı ölçümündeki performanslarını yükseltmedikleri ortaya çıkmıştır. Öğretmen, bunun nedenini, yazılı testlerin sözel özellikler içermesi olarak yorumlamıştır. Araştırmacı, öğrenci merkezli bir program oluşturarak, öğrenci merkezli sınıf çalışmasında, öğrencilerden daha fazla dönüt almış ve çoklu zekayı kullanarak öğrencilerin öğrenme kapasitelerini yükselttiklerini ifade etmiştir.

ABD'de yapılan bir diğer araştırma ise lise öğrencilerinin akademik başarısı ve öğrenme şekilleri ve çoklu zeka arasındaki ilişkilerini incelemiştir. Webb, Methe ve Jordan (1995) tarafından yapılmıştır. Bu çalışma kavramsal ve eğitimsel psikologların daha önceki araştırmaları üzerine yapılandırılmıştır. Bu çalışmada öğrencilere görsel, duyuşsal ve dokunsal algılamalarına ait veya kendi kendilerine mi yoksa başkalarının mı motive edildikleri konusunda ve Gardner'ın 7 zeka tipi üzerine ölçmeler yapılmıştır. Başarı test bilgilerine göre, okuma testlerinde yüksek performans gösteren öğrencilerin aynı zaman da matematiksel zekalarında yüksek olduğu görülmüştür. Diğer bir bulguda yüksek not almış öğrencilerin duyma, görme, duyuşsal öğrenme şekli ve analitik ve global öğrenme şekillerinin birbirinden bağımsız olduğu ortaya çıkmıştır. Tüm elde edilen bulgulara göre bu lise öğrencilerinin çoğunun dokunma/duyuşsal öğrenme stiline sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışma sonucunda öğrenme de

cinsiyet farklılıklarının olduğu gözlemlenmiştir. Kız öğrencilerin, dilbilimsel, müziksel zekalarının baskın olduğu ve yalnız çalışmaktan ve görsel yolla öğrendikleri belirlenmiştir. Erkek öğrencilerde ise bedensel ve matematiksel zekaların baskın olduğu ve arkadaşlarıyla birlikte çalışmaktan hoşlandığı ortaya çıkmıştır.

Şahin (1999)' in yapmış olduğu araştırmada ise ilköğretim üçüncü sınıf Hayat Bilgisi dersinde çoklu zeka kuramına dayalı etkinlik düzenlenmiş ve çoklu materyallerin öğrenciler üzerindeki etkisi ortaya çıkarılmıştır. Bu araştırmanın deneklerini Zonguldak Ereğli İlçesi Kışla İlköğretim Okulu 3/A ve 3/B şubelerinde okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Yöntem olarak araştırmacı tarafından hazırlanan program kullanılmıştır. Program öncesi öğrencilere kişisel bilgi anketi uygulanmıştır. Eğitim öncesi ön test uygulanmış, eğitim sonunda ise son test uygulanmıştır. Araştırmacının elde ettiği bulgular sonucunda; deney grubundaki öğrencilerin başarı düzeyi, kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin yüzde sekseni bu üniteye etkinliklerin çok hoşuna gittiğini ve kullanılan materyallerin çok farklı olduğunu belirtmişlerdir.

Cason (1999)'un yapmış olduğu araştırma ise çoklu zeka teorisine dayalı anaokulu beslenme eğitimi programı geliştirilmesi ile ilgilidir. Araştırmanın amacı anaokulu öğrencilerinin beslenme konusunda bilgilerinin artırılması ve sağlıklı beslenme davranışlarının oluşturulması ve geliştirilmesidir. Araştırma the U.S. Department of Agriculture (USDA) Food and Services Food Stamp Nutrition Education Program (FSNEP) a kayıtlı, anaokuluna devam eden 6102 çocuk üzerinde yapılmıştır. Tarım Fakültesi tarafından çoklu zeka teorisine dayalı eğitim programı hazırlanmıştır. İlk önce eğitimcilere 46 eğitim verilmiştir. Sonra eğitim uygulanacağı okullar belirlenmiştir. Eğitim 18 kişilik gruplara, 2 hafta boyunca, 40 dakikalık 12 ders süresinde uygulanmıştır. Çalışma öntest-sontest deseninde hazırlanmıştır. Araştırmada tüm zeka çeşitlerine göre hazırlanan eğitim araçları kullanılmıştır. Çocuklar son testte anlamlı bir şekilde daha fazla meyve, sebze, ve sağlıklı yemek tanımlamıştır. Aile anketine göre, çocukların eğitim öncesi ve sonrası, sevdikleri ve sevmedikleri yiyecekler, yenilen yiyeceklerde anlamlı bir değişim gözlenmiştir.

Sezginer (2000) tarafından yapılan araştırmada exposer kompozisyonların analizinde çoklu zeka aktivitelerinin kullanılmasının exposer kompozisyon yazım performansı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu araştırmada nicel ve yarı-deneysel çalışma, ön test ve son test kontrol grup dizaynı kullanılmıştır. Çalışmada kontrol ve deney grupları üç örnek exposer kompozisyonu analiz etmiştir. Her iki grup çalışma

öncesi ve sonrası expositer kompozisyonlar yazmıştır. Çalışma öncesi yazılan kompozisyonlar ön test, çalışma sonrası yazılan kompozisyonlar son test olarak değerlendirilmiştir. İki grubun son testi sonuçlarının karşılaştırılması göstermiştir ki çoklu zekaları stimule edilen öğrenciler daha iyi expositer kompozisyonlar yazmaktadır.

Summak ve Summak (1999), birlikte yürüttükleri “Çoklu Zeka Kuramı” konulu deneysel araştırmanın 3 yıllık ilk aşamasının, bebeklerin öğrenme kapasitesi ile ilgili araştırma sürecinde bebeklerin çok üstün öğrenme becerilerine sahip oldukları ortaya çıkmıştır. 3 yıllık araştırmalarının ilk aşamasında, bebeğin 3 yaşından önce konuşmayla birlikte birkaç dilde okumayı da öğrenebildiklerini ortaya çıkarmışlardır. Beyin ve zeka gelişiminde 0-6 yaş arasının çok kritik bir dönem olduğunu belirten araştırmacılar, bulguların, ev tabanlı bir okul öncesi eğitim programının geliştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Summak’a göre, bebekler 3 yaşından önce konuşmayla birlikte birkaç dilde okumayı da öğrenebiliyorlar. Tüm sağlıklı bebekler büyük zeka kapasitesiyle dünyaya geliyorlar. Ancak, beyin ve zeka gelişiminde 0-6 yaş arası, çok kritik bir dönemdir. Bebeklerin 100’e kadar sayıları tanıyabildikleri ve 20’ye kadar sayabildikleri, ayrıca, sanılanın aksine, bebeklerin 45-50 dakikaya kadar çıkabilen oldukça uzun bir dikkat aralığına sahip oldukları da bu araştırmayla ortaya çıkmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, nitel ve nicel model birlikte kullanılmıştır. Çoklu zekakuramına göre hazırlanan ve uygulanan eğitim durumuna ilişkin öğrenci görüşlerinin alınması amacıyla görüşme ile veriler toplandığı için ve bu veriler nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmış olduğu için nitel araştırmadır. Öte yandan uygulanan eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin olup olmadığı nicel veri toplama ve analiz tekniklerinden yararlanılarak çözümlendiği için araştırma nicel boyut da taşımaktadır.

Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın örneklemini, 2001-2002 öğretim yılı, İstanbul ili, İstek Özel Kaşgarlı Mahmut İlköğretim kısmına devam eden 5. sınıf şubelerinden 5-A sınıfındaki 16 öğrenci oluşturmaktadır.

Beşinci sınıfların başarı ortalaması birbirine çok yakın olduğu için öğrenci sayısı fazla olan 5-A sınıfı seçilmiştir. Çünkü araştırma nitel ve nicel özellikler taşıdığı için görüşülecek öğrenci sayısı da önem taşımaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak çoklu zeka testi, görüşme formu ve öntest-sontest kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin toplanması aşağıda ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır

Çoklu Zeka Testi

Çoklu zeka testi öğrencilerin hangi tip zekalarının daha baskın, hangi tipin daha zayıf olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla kullanılmıştır. Bu test Howard Gardner tarafından geliştirilmiştir. Bu test, Armstrong (1994, s.29)'un kitabında bulunmuş ve çevirisi yapılmıştır. Daha sonra bir internet (www.fortunecity.com) sayfasında Türkçe çevirisi bulunduğu için karşılaştırma imkanı da elde edilmiştir. Araştırmacı tarafından bu test uygulanmadan önce tez danışmanı ve uygulama yapılacak okuldaki 4. ve 5. sınıfı okutan iki öğretmenin de fikirleri alınmıştır. Bu çalışmalardan sonra 72 cümleden oluşan anket hazırlanmıştır. Öğrenciler düşüncelerini, her bir cümle için eğer kendisine uygunsa “evet”, uygun değilse “hayır” cevabına bir (X) çarpı işareti koyarak belirtmişlerdir. Bu test, öğrencilerin düzeyleri düşünülerek, “evet, hayır” olmak üzere iki seçenektен oluşmaktadır (Bkz.Ek 1).

Test, üniteye başlamadan 1 hafta önce sınıf öğretmeni tarafından uygulanmıştır. Araştırmacı da herhangi bir probleme karşı sınıfta gözlemci olarak bulunmuş ve test öğrenciler tarafından doldurulmuştur.

Problem durumunda açıklandığı gibi, çoklu zeka 8 türdür; ancak uygulanan test 7 zeka tipini kapsamıştır. Howard Gardner, 8. tür olan “doğa zeka”sını sonradan eklediği için, bu zeka tipine testinde yer vermediği için, bu tür ölçülememiştir.. Araştırmacı, danışman öğretmenin yardımıyla teste bu zeka tipine uygun cümleler katmayı düşünmüş ancak bu ekleme, testin geçerlik ve güvenilirliğini etkileyebileceğinden bu fikirden vazgeçilmiştir.

Çoklu Zeka İle Eğitim Durumunun Hazırlanması ve Uygulanması

Çoklu zeka yönteminin kullanıldığı eğitim durumunun hazırlanması araştırmacı tarafından yapılmıştır. Çoklu zeka anketinin uygulanmasından sonra baskın ve baskın olmayan zekalar göz önünde bulunularak eğitim durumu hazırlanmıştır. Daha önce de belirtildiği üzere, araştırmacının amaçlarından biri de öğrencilerde varolan sekiz zeka

türünü ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle eğitim durumu hazırlanırken tüm zeka türlerinden yararlanılmıştır.

Eğitim durumlarının hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığının belirlemiş olduğu hedefler baz alınmıştır. Ancak hedeflerin daha kolay gözlenmesi için bunlar araştırmacı tarafından hedef davranışlara dönüştürülmüştür. Araştırmacının oluşturduğu hedef davranışlar, uygulama yapılan okuldaki öğretmenler ve tez danışmanı tarafından denetlenmiş ve bu kontrolden sonra eğitim durumları hazırlanmıştır.

Hedef davranışlar tamamlandıktan sonra " Vatan ve Millet" ünitesindeki konular ağırlık derecesine göre saatlere ayrılmış ve hangi saatlerde hangi konuların işleneceği ayarlanmıştır. Uygulama yapılacak okulda görevli olan iki beşinci sınıf öğretmeni ve araştırmacı tarafından konular tek tek incelenmiş, hangi konunun hangi zeka tipleriyle işlenebileceği düşünülmüş ve beyin fırtınası ve kaynaklardan elde edilen bilgiler ile zeka tiplerine uygun yöntem ve teknikler belirlenmiştir. Daha sonra yöntem ve tekniklere uygun araç ve gereçler belirlenmiş ve araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Eğitim durumları hazırlandıktan sonra tez danışmanı tarafından kontrol edilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir (Bkz. Ek-2).

Her uygulamadan birgün önce uygulamayı yapacak öğretmenle, araştırmacı, eğitim durumunu detaylı bir şekilde konuşmuş, araç ve gereçler ders için hazır hale getirilmiştir. Sınıfın doğal halini bozmamak için araştırmacı gözlemci olarak katılmamıştır. Uygulamayı yapan öğretmene uygulama esnasında video kamera veya ses kaydı yapan teyp kullanılması teklif edilmiş ancak öğretmen, sınıfta ne kendisinin ne de öğrencilerin doğal ve rahat davranamayacağını söyleyerek karşı çıkmıştır. Araştırmacı, tez danışmanının da fikrini alarak, sınıf ortamının doğallığını bozacak hiçbir aracın kullanılmamasına karar vermiştir.

Uygulama iki hafta, 8 ders saati boyunca sürmüştür. Sosyal Bilgiler dersi haftada 3 saattir. Ancak uygulama yapılan okulda haftada birer saat de etüt Sosyal Bilgiler dersi yapılmaktadır. Bu etüt dersler; öntest ve sontestin uygulanmasında kullanılmıştır.

Öntest ve Sontest

Öntest ve sontest için gerekli olan sorular, İstek Kaşgarlı Mahmut İlköğretim Okulundaki beşinci sınıf öğretmenleri ve Sosyal Bilgiler Bölüm Başkanı'nın yardımıyla seçilen üç kişiden oluşan bir ekip tarafından hazırlanmıştır. Daha sonra, test, Türkçe Bölüm Başkanı'na da testin açıklığı, anlaşırılığı ve Türkçe dilbilgisi kurallarına

uygunluğu açısından kontrol ettirilmiştir. Test sosyal bilgiler konusunda tanınan bir isim olan Ali ğmen'in kitabından seçilmiştir (Bkz. Ek-4).

Öntest, üniteye başlamadan bir gün önce, sontest ise ünite bittikten iki hafta sonra sınıf öğretmeni tarafından uygulanmıştır. Öntest uygulanırken öğrencilerin ünite hakkında hiçbir bilgiye sahip olmaması önem taşımaktadır. Bu nedenle de öğretmenin konuyla ilgili hiç bir açıklama veya ünite planını yaptırmadan önce bu testin uygulanması gerekir. Verimli bir sonucun alınması için, bu detay, araştırmacı tarafından da dikkat edilmiştir. Sontestın uygulanması aşamasında da dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Sontest eğer konunun bitiminden hemen sonra yapılırsa, bilgiler çok taze olduğundan çok yüksek puanlar alınacaktır. Ancak bu araştırma için güvenilir bir sonuç olmayabilecektir. Sontest uygulamadan en az iki hafta sonra yapılırsa, böylece öğrenilen bilgilerin kalıcılığı da kanıtlanmış olacak ve öğrenci başarisını etkileyebilecek istenmedik değişkenlerin de etkisi azaltılmış olabilecektir.

Görüşme formu

Görüşme formu (Bkz.EK-3) yarı yapılandırılmış olup, 6 sorudan oluşmuştur. Görüşme formu, araştırmacı tarafından tez danışmanının desteği ile hazırlanmıştır. Görüşme formu, çoklu zeka ile işlenen eğitim durumu ile ilgili öğrencilerin görüşlerini almak amacıyla kullanılmıştır. Görüşme formu sınıf öğretmeni tarafından ders bitiminde uygulanmış, ancak araştırmacı, görüşme anında gözlemci olarak bulunmuştur. Öğrenciler dörderli gruplar halinde görüşme odasına alınarak, görüşmelerin hepsi kaydedilmiştir. Dörderli gruplar, sınıf listesine göre hazırlanmıştır. Sınıf düzeyi düşünülerek soruların yanıtlarına tam ulaşmak için sınıf öğretmeni tarafından gerekli açıklamalar yapılmış ve ek sorular sorulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi

Çoklu zeka testinin çözümülenmesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğrencilerin "evet" cevabını verdiği cümleler, 7 tip zekaya göre ayrılmış ve zekalara uygun cümlelerin sayısı yazılmıştır. Testteki zeka türleriyle ilgili cümleler yerleri değiştirilerek verilmiştir. Bu nedenle araştırmacının çözümüleme için yaptığı ilk şey hangi sorunun hangi zekaya ait olduğunu belirleyip, çözümüleme sırasında kolaylık sağlaması için tablolaştırılmıştır. Ancak anketin bu şekilde uygulanması anketin geçerlik ve güvenirliliğini azaltacağı düşünülerek, tez danışmanının da fikri alınarak, öğrencilere

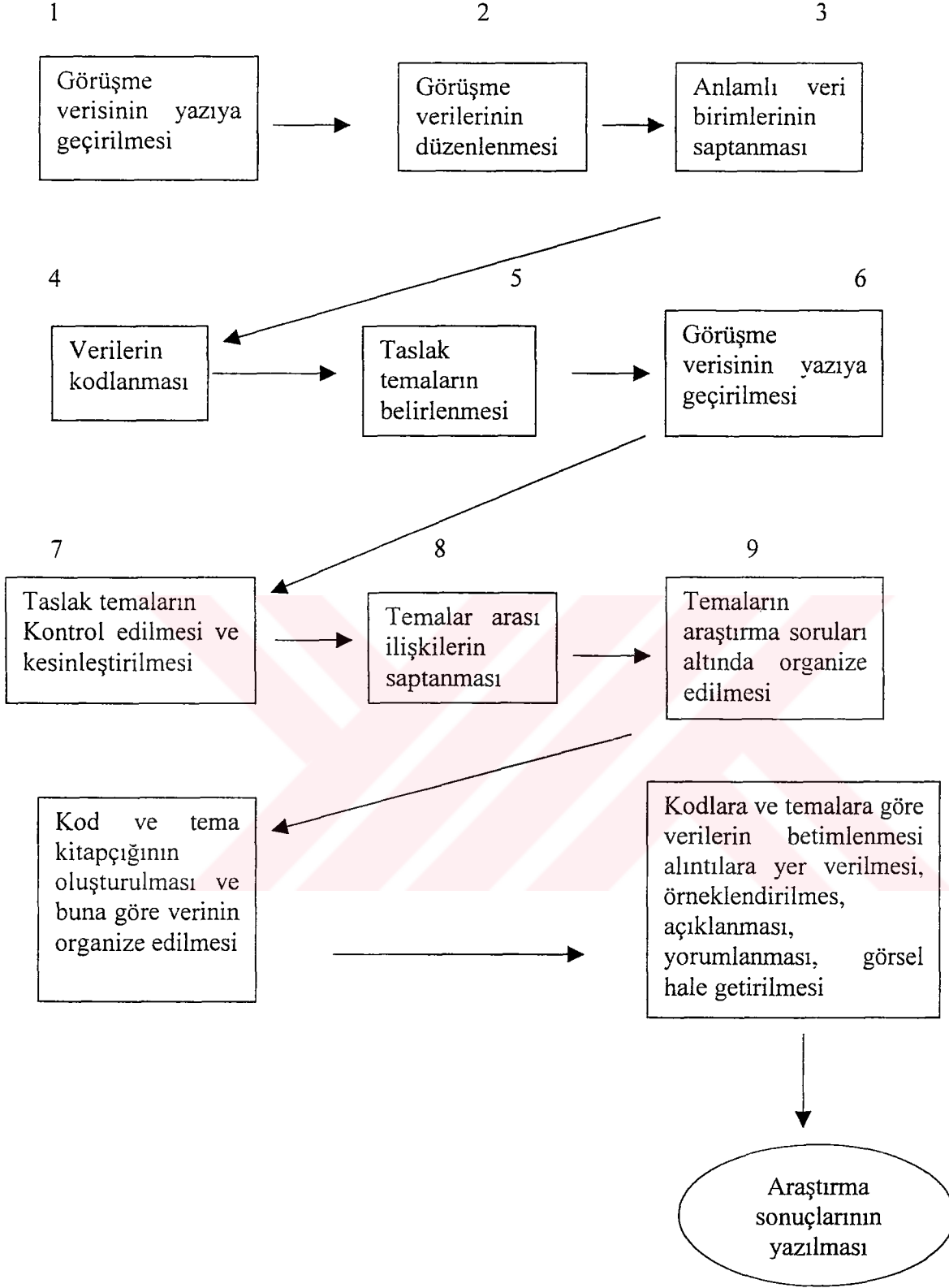
cümleler yer değiştirilerek, anket uygulanmıştır. Oluşturulan tablodan yararlanarak her öğrencinin evet dediği sorular belirlenip, hangi zekaya ait olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Testin çözümlenmesi ile ilgili bilgiler bulgular ve yorumlar bölümünde ayrıntılı olarak tablolar halinde verilmiştir.

Görüşme formu, danışman öğretmenin yardımıyla araştırmacı tarafından, betimsel analiz yöntemi ile şekil 3.1'de şemada verildiği gibi çözümlenmiştir. Betimsel analizin amacı, elde edilen verilerin temalar şeklinde özetlenmesi, düzenlenmesi ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunulmasıdır. Bu yorumlardan elde edilen sonuçlar arasındaki neden sonuç ilişkisine bakılarak bu ilişki ayrıntılı bir şekilde incelenir. Bu irdeleme sonucunda ise araştırmacı tarafından ileriye yönelik tahminler yapılır ve elde edilen tüm bilgilere sonuç ve öneriler kısmında yer verilir. Betimsel analizde izlenen aşamalar şu şekildedir:

1. Betimsel analiz için bir çerçeve oluşturma.
2. Tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi.
3. Bulguların tanımlanması,
4. Bulguların yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, s. 159).

Bu çerçevede, kasetteki bilgiler hiç bir değişiklik yapılmadan, cümle kuruluşlarındaki yanlışlara bakılmadan, aynen kağıda dökülmüştür. Daha sonra elle yazılan bu bilgiler bilgisayara geçirilerek, 16 öğrencinin aynı sorulara verdiği cevaplar biraraya getirilmiş ve tez danışmanının da yardımıyla temalar oluşturulmuştur. Hemen hemen aynı cevapların alındığı iki soru birleştirilmiş ve birlikte yorumlanmıştır. Temalar oluşturulduktan sonra öğrencilerin cevaplarına uygun tablolar oluşturulmuştur. Bu tablolarda öğrencilerin cevapları ve bu cevapları veren çocukların isimlerine yer verilmiştir. Her tablodan sonra araştırmacının tablo hakkındaki yorumu ve her alt problemle ilgili değerlendirmesi yer almaktadır. Görüşme formu ile ilgili tablolar, bulgular ve yorumlar Bölüm IV' te sunulmuştur.

Testlerin çözümlenmesi araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öntestin uygulamasından sonra araştırmacı tarafından öntestin ortalaması ve standart sapması bulunmuştur. Sontestin uygulanmasından sonra ise sontest hakkındaki veriler ortaya çıkarmış ve t testi uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından, öntest ve sontest arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenmiş ve bulgular tablolaştırılarak sunulmuştur.

Şekil 3.1 Görüşme Yoluyla Elde Edilen Verilerin Analizinde İzlenen Aşamalar

YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK Hasan, **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.**

Seçkin Yayınevi, Ankara, 1999,s.176

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın problem ve alt problemlerine ilişkin bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt problemi “ Öğrencilerin zeka türleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Öğrencilerin zeka çeşitleri ele alınırken çoklu zeka testi uygulanan öğrenciler ayrı ayrı incelenmiştir. Öğrencilerin zeka türleri görsel, dilsel, matematiksel, müziksel, sosyal, bedensel ve kişiye dönük zeka olmak üzere 7 türde incelenmiştir. Tablo 4.1’de 5-A sınıfı öğrencilerine ait çoklu zeka testinin sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4.1
Öğrencilerin Çoklu Zeka Türleri Sonuçları

Öğrenci Adı	Görsel Zeka	Dilsel Zeka	Matematiksel Zeka	Müziksel Zeka	Sosyal Zeka	Bedensel Zeka	Kişiyeye Dönük Zeka
Beysin	11	4	6	8	6	7	4
Anıl	12	4	4	6	4	6	4
Güray	5	5	9	7	4	6	2
Ece	9	4	3	13	5	7	2
Emirhan	6	5	5	5	6	10	1
Görkem	11	6	6	10	5	9	4
Erkan	7	5	4	2	2	5	4
Atakan	11	4	6	6	6	9	2
Sadık	7	5	6	8	6	9	7
Ceren	5	5	8	5	4	4	4
İmran	8	6	7	7	6	11	7
Gökmert	8	3	4	4	4	7	3
Onur	10	6	4	9	6	7	4
Büşra	7	5	5	10	4	6	2
Özgür	12	6	6	7	6	8	5
Eren	1	7	7	5	1	2	5
TOPLAM	131	91	120	115	73	113	60

Tablo 4.1’de de incelendiği gibi öğrencilerin zeka tiplerinin birbirinden farklı olduğu görülmüştür. Tablo 4.1’deki toplam bölümüne baktığımızda, görsel, müziksel, matematiksel ve bedensel zeka ile ilgili cümlelere daha fazla “evet” dendiği görülmektedir. Bu da göstermektedir ki; 5-A sınıfı öğrencilerinin görsel, müziksel, matematiksel ve bedensel zekaları daha baskındır.

Tablo 4.2’de tablo 4.1’de elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin çoklu zeka türlerine göre dağılımları sunulmaktadır.

Tablo 4.2
Öğrencilerin Çoklu Zeka Türlerine Göre Dağılımları

Zeka Türleri	f	%
Görsel Zeka	8	50
Dilsel Zeka	1	6,25
Matematiksel Zeka	2	12,5
Müziksel Zeka	2	12,5
Sosyal Zeka	-	-
Bedensel Zeka	3	18,75
Kişiyeye Dönük Zeka	-	-
TOPLAM	16	100

Tablo 4.2’ye göre 16 öğrencinin 8 tanesinde yani sınıfın yüzde 50sinde görsel zekanın baskın olduğu ortaya çıkmıştır. Sınıfın diğer yarısının ise; matematiksel, müziksel ve bedensel zekalarda toplandığı görülmektedir. Sosyal ve kişiyeye dönük zekaların hiçbir öğrencide baskın olmadığı da tablo 4.2’den çıkarılabilecek diğer bir sonuçtur.

Birinci alt problemin çözümünde kullanılan çoklu zeka testinin sonucunda; öğrencilerin sadece bir veya iki zeka türünde gelişim gösterdiği ortaya çıkmıştır. Howard Gardner (Armstrong,1994,s.26) sekiz tip zekanın doğuştan var olduğunu ancak öğrencilerin aile ve okulda aldıkları eğitime göre geliştirdikleri baskın zekaların var olduğunu söylemiştir. Araştırmacının elde ettiği bilgilere göre de bu özelliğin uygulama yapılan sınıfta da görüldüğü ortaya çıkmıştır. Ancak ideal olan, öğrencilerde bulunan tüm zekaların eşit oranda gelişim göstermesidir.

Howard Gardner tüm insanların doğuştan bu 7 zekaya sahip olduklarını ancak aldıkları eğitim, aile yapıları, çevrelerinin etkisiyle bütün zeka tiplerinin aynı oranda gelişemediğini söylemiştir (Armstrong,1994,s.26). 5-A sınıfına uygulanan anket sonucunda da bütün zekaların aynı oranda olmadığı ortaya çıkmıştır. Aslında ideal olanda tüm zekaların gelişmesidir. Bunun gerçekleşmesi için aile ve okuldaki eğitimin bu zekalar doğrultusunda ayarlanması gerekmektedir. Bütün zekaları gelişmiş olan bir çocuk, eğitimde hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın, bilgiyi kolayca alabilmekte ve özümseyebilmektedir.

İkinci Alt Probleme İlgili Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Vatan ve Millet” ünitesi için çoklu zeka kuramına göre düzenlenen eğitim durumunun öğrencilerin üzerindeki etkisi nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu probleme cevap aranırken öğrencilere, yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve görüşmede sorulan soruların yanıtlarına göre nitel araştırma tekniğine uygun biçimde temalaştırılmış ve aşağıda tema başlıklarına göre sunulmuştur.

Hatırlanan Etkinlikler

Vatan ve Millet ünitesinde uygulanan etkinliklerden aklına gelen ilk üç tanesi nedir?” sorusu ile toplanan bilgilerin temalar çerçevesinde öğrenci görüşleri aşağıda sunulmuştur:

Beysin: Resim yaptık. Öğretmenimiz bize bulmaca vermişti., bulmacayı çözdük. Sloganlar yaptık.

Anıl : Resim yaptık. Şarkılar söyledik. Bulmacalar çözdük.

Güray : Boyamalar yaptık. Kart oyunları, müzik oyunları...

Ece: Tombala oynadık. Kart oyunları oynadık. Resimler yaptık. Şiir yazdık. Kompozisyon yazdık.

Emirhan : Dramatize yaptık. Resimler yaptık birde bulmacalar yaptık.

Arif : Resim çizdik. Vatan ve milletle ilgili bazı bilgiler topladık. Sloganlar bulduk.

Erkan : Resim yaptık, 30 yıl sonrayı yazdık. Türkiye`yi yazdık, şiir yazdık.

Atakan : Resim yaptık, şarkı söyledik, 30 yıl sonrasını düşündük.

Sadık: Öğretmenimizle beraber şarkı söyledik. Resim yaptık, kart oyunları oynadık.

Ceren : Şarkı söyledik, resimler yaptık, bulmacalar çözdük.

İmran : Kart oyunları oynadık. Şiirler yazdık. Müzik dinledik, resimler yaptık.

Gökmert: Boyama, resim yapma, bilgisayar.

Onur: Boyama, bulmaca çözme, bilgisayar.

Büşra : Şarkı söyledik, yazılar yazdık, resim yaptık.

Özgür: Boyama, resim yapma, bulmacalar, bilgisayar.

Eren: Boyama, kart oyunları, resim yapma, bilgisayar.

Tablo 4.3'de yukarıda verilen öğrenci görüşleri tabloya dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 4.3
Hatırlanan Etkinlikler

Hatırlanan Etkinlikler	Söyleyen Öğrenci
Resim, boyama	Beysin, Anıl, Güray,Ece,Emirhan, Arif, Erkan, Atakan, Sadık, Ceren, İmran, Gökmert. Büşra, Özgür, Eren
Bulmaca	Beysin, Emirhan,Arif,Ceren, Özgür
Slogan	Beysin, Arif
Şarkı söyleme, müzik oyunu	Anıl, Güray,Atakan, Sadık, Ceren, İmran, Büşra
Kart Oyunu	Güray,Ece, Sadık, İmran, Eren
Şiir. kompozisyon yazma	Ece, Erkan,İmran, Büşra
Tombala	Ece
Dramatize	Emirhan
Bilgi toplama	Arif
30 yıl sonrayı düşünme	Erkan, Atakan
Bilgisayar	Gökmert, Özgür, Eren

Tablo 4.3'ye göre öğrencilerin hatırladıkları etkinlikler; daha çok resim, boyama, şarkı söyleme, bulmaca ve müzik üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu tablodan çıkan sonuç ile tablo 4.1'i karşılaştırdığımızda çıkan sonuçlar birbirini tamamlamaktadır. Çünkü tablo

4.1`de öğrencilerin büyük çoğunluğunun görsel, matematiksel ve müziksel zeka türlerinde yoğunlaştığı gözlenmiştir.. Tablo 4.3`de de öğrencilerin ilk akıllarına gelen yine görsel, matematiksel ve müziksel zekalara ilişkin etkinlikler olduğu ortaya çıkmıştır.

Hatırlanan Materyaller

Görüşme ile sorulan ikinci soru, “ Vatan ve Millet ünitesinde kullanılan araç-gereçlerden aklına gelen ilk üç tanesi nedir?” şeklindedir. Bu soruya öğrenciler tarafından verilen cevaplar şu şekildedir:

Beysin : Boya kalemleri, kağıtlar, kurşun kalem.

Anıl : Kuru boya, şarkılar, kırmızı kalem.

Güray : Boyama kalemleri, çeşitli kağıtlar ve kartlar.

Ece : Boya kalemleri, bilgisayar, kalem, makas.

Emirhan : Kuru boya , kağıt, şarkı.

Arif : Boya kalemleri, kağıtlar, kurşun kalem.

Erkan : Bulmacalar, boya kalemleri.

Atakan : Bulmaca kağıdı, şiirler ve dramatizeler yaptık.

Sadık: Bana göre resimler, bulmacalar, boyama kalemleri gibi araçlar kullandık.

Ceren: Dramatizelerde kullandıklarımız, bulmaca, şarkılar.

İmran : Boya kalemleri, çeşitli kağıtlar ve dilimiz, makas.

Gökmert: Kitap, bilgisayar, boyama kalemleri.

Onur: Teyp, bilgisayar, kitap.

Büşra : Şarkı sözleri, boyalar kullandık.

Özgür: Resimler, bilgisayar, teyp.

Eren: Çeşitli kağıtlar, bilgisayar, boyama kalemleri.

Tablo 4.4'te yukarıda verilen öğrenci görüşleri tabloya dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 4.4
Hatırlanan Materyaller

Hatırlanan Materyaller	Söyleyen Öğrenci
Kalemler, Boyama kalemleri	Beysin, Anıl, Güray, Ece, Emirhan, Arif, Erkan, Sadık, İmran, Gökmert, Eren
Kağıtlar	Beysin, Güray, Emirhan, Arif, İmran, Eren
Boyalar	Anıl, Büşra
Şarkılar	Anıl, Emirhan, Ceren, Büşra
Kartlar	Güray
Bilgisayar	Ece, Gökmert, Onur, Özgür, Eren
Makas	Ece, İmran
Bulmacalar	Erkan, Atakan, Sadık, Ceren
Şiirler	Atakan
Dramatizelerde kullanılanlar	Atakan, Ceren
Resimler	Sadık, Özgür
Kitap	Gökmert, Onur
Teyp	Onur, Özgür

Tablo 4.4'e göre, öğrencilerin hoşlandıkları öğretim materyalleri daha çok resimler, boyama kalemleri, kağıtlar şarkılar, bulmacalar ve bilgisayar üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu tablodan çıkan sonuç ile tablo 4.1'i karşılaştırdığımızda çıkan sonuçlar birbirini tamamlamaktadır. Çünkü tablo 4.1'de öğrencilerin büyük çoğunluğunun görsel, matematiksel ve müziksel zekalar türlerinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Tablo 4.4'de de öğrencilerin hoşlanarak ilk akıllarına gelen yine görsel, matematiksel ve müziksel zekalara ilişkin materyallerdir.

Beğenilen ve Beğenilmeyen Etkinlikler

Görüşme ile sorulan üçüncü soru "Bu üniteyi işlerken yaptığımız etkinlikler hoşuna gitti mi, yoksa gitmedi mi? Niçin?" şeklindedir. Bu soruya verilen cevaplar şu şekildedir:

Beysin : Bu üniteyi işlerken hem eğitici hem de eğlendirici oldu. Gitti. Çünkü çok eğlenceliydi. Can sıkmadı .hoştu.

Anıl : Eğlenceliydi. Çok eğlendim. Yeni şeyler öğrendim. Çünkü yeni öğrendiğim şeyler ilerde, ortaokulda. lisede, yaşlanınca çok işime yarayacak. Eğlenmemin sebebi, hem eğitici hem eğlendiriciydi Hoşuma gitti. Çünkü dersler çok eğlenceli geçti. Resimler yaptık, şarkılar söyledik. O yüzden eğlenceli geçti. Çünkü çok güzel şeyler yaptık. Herkes umarım ki bunları çok beğenmiştir.

Güray : B şıkkı daha doğru olur. Çünkü öğretmenimiz derinlere inerek daha çok şey öğretti. Bunun için B şıkkı.

Ece: Bence yeni şeyler öğrendik ve daha çok şeyler öğrendik. Çok eğlenceli geçti derslerimiz. Öğretmenimiz bize oyunlarla, eğlenceyle anlattı herşeyi.Evet, tabii ki gitti. Çünkü bu şekilde dersler daha zevkli oluyor. Ben bu etkinliklerden hepsini beğendim.Hoşuma gitti. Hem de çok hoşuma gitti. Çünkü bunlarla beraber ders yaptığımızı anlamıyoruz. oyun oynuyormuşuz gibi oluyor. Çok eğlenceli geçiyor. Bu etkinliklerin hepsini çok beğendim. Çünkü, dediğim gibi, sanki ders yapmıyoruz da oynuyormuşuz gibi geliyor. Bir de çok eğlenceli geçiyor. Zaman da çok hızlı geçiyor. Bir de öğreniyoruz. oyun oynayarak öğreniyoruz

Emirhan Özhan: Bu üniteyi işlerken hiç sıkılmadım. Bu ünite çok eğlenceliydi. Çok ilgimi çekti. Çünkü bu ünite de herşey oyun gibi, çok eğlendiriciydi.

Arif : Bu ünite de gördüklerimiz yeni şeyler geldi. Çünkü Vatan ve Milletle ilgili çok şey bilmiyorduk. Yeni şeyler öğrendim. Çok eğlendim Çok gitti. Çünkü esprilerle dolu dersler yaptık. Bu arkadaşlarımızın hoşuna gitti. Bence hepsi çok iyi. Herkesin hoşuna gidecek bir takım şeyler var.

Erkan : Çok eğlendim. Çünkü çok zevkli ve çok güzeldi. Tiyatro yaptık. Resim yaptık. Yazılar yazdık. O yüzden eğlenceli geçti. Bende hepsini beğendim. Çünkü hepside çok eğlenceliydi. Oyunlar çok eğlenceli. Bu yaptığımız işler de oyunlar gibi olduğu için daha da eğlenceliydi.Hoşuma gitti. Çünkü sosyal bilgiler ilk başta bize zor geldi, sonra eğlenceli oldu.

Atakan: Bu ünite de yeni şeyler öğrendim ve ilgimi çekti. Diğer insanlar diyorki sosyal dersi çok sıkıcı. Ama bu şeyleri yapınca çok zevkli oluyor. Hoşlandım. Çünkü mesela önceden sosyal dersi biraz sıkıcıydı.şimdi bu işleri yapınca daha zevkli oluyor. Bu dersi daha çok sevmemi sağladı.

Sadık : Ben de Güray ve Ece arkadaşımızın dediği gibi yeni şeyler öğrendim Bu yeni şeylerin sayesinde başkalarına öğretme hakkım oldu.Bu etkinlikler hoşuma gitti. Çünkü hem eğleniyoruz, hem de öğreniyoruz.

Ceren : Ben çok eğlendim. Çok güzel geçti, yeni şeyler de öğrendim.

İmran : Çok eğlendim. Çünkü resim yaparak, kart oyunları oynayarak derslerimiz daha eğlenceli geçti.Hoşuma gitti. Çünkü bu etkinliklerle daha iyi ders yapıyoruz. Eğlenceli geçiyor. Ben de bu etkinliklerin hepsini beğendim. Çünkü bu etkinliklerle derslerimiz güzel geçiyor, zevkli geçiyor.

Gökmert: Çok eğlendim, çok öğrendim. Bilgilerim arttı. Hem eğlendim hem öğrendim. Dersler çok zevkli geçmeye başladı. Eskiden sosyal dersi sıkıcıydı, şimdi daha güzel daha hoş oldu. Ben en çok kart oyununu beğendim. Çünkü aynı tombala oyununa benziyordu. Eğlenceliydi. Bütün etkinlikleri beğendim.

Onur: Yeni şeyler öğrendim, çok eğlendim. Çünkü zevkliydi,yeni şeyler öğrendim bilgilerim arttı.

Büşra : Yeni şeyler öğrendim. Yani, bazı şeyleri bilmiyordum. Bu derste öğrendim. hem de eğlenceli geçti.Çok güzel oldu. Çünkü eğlenceli geldi. Hem de ders yaptık bu arada.

Özgür: Çok eğlendim. Çünkü hem öğrendim hemde eğlendim. Hoşlandım. Çünkü eğitim ve eğlenceyi aynı anda yaşadım.

Eren: Çok eğlendim. çok öğrendim. Öğrenirken eğleniyordum. Çok iyi. Hoşuma gitti. Çünkü bu üniteyi işlerken çok heyecanlandım ve eğlendim. Çok sevdim. Çünkü eğlenceli oldu. Hem öğrendik hem de eğlendik. Bütün etkinlikleri beğendim.

Tablo 4.5'de yukarıda verilen öğrenci görüşleri tabloya dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 4.5
Beğenme ve Beğenmeme Nedenleri

Hoşlananlar	Hoşlanmayanlar	Nedeni
Beysin, Anıl, Güray, Ece, Emirhan, Erkan, Atakan, Sadık, Ceren, İmran, Gökmert, Onur, Büşra, Özgür, Eren		Eğlenceliydi, can sıkmadı, zevkliydi.
Arif		Esprilerle doluydu dersler, bütün arkadaşlarım zevk aldı.
Ece, Emirhan, Sadık, Ceren, Büşra, Özgür, Eren		Oyun oynayarak öğrendik, zaman hızlı geçti.
Erkan		Sosyal bilgilerin zorluğu ortadan kalktı.
Atakan, Ceren		Sosyal bilgilerin sıkıcılığını ortadan kaldırdı.
Atakan		Sosyal Bilgileri sevdi.

Tablo 4.5'te öğrencilerin yapılan etkinliklerden hoşlanıp, hoşlanmadığı ve nedenlerine yer verilmiştir. Tablo 4.5'e göre, uygulanan etkinlikler, tüm öğrenciler tarafından beğenildiği görülmektedir. Beğenilme nedenlerine gelince, 15 öğrenci derslerin eğlenceli ve zevkli geçtiğini, cansıkmadığını, 7 öğrenci oyun oynayarak öğrendiklerini ve zamanın çabuk geçtiğini, 2 öğrenci Sosyal Bilgilerin sıkıcılığını ortadan kaldırdığını, 1 öğrenci derslerin esprilerle geçtiğini, 1 öğrenci Sosyal Bilgilerin zorluğunu ortadan kaldırdığını ve 1 öğrenci de sosyal bilgileri dersini, bu türde işlemenin kendisine sevdiğini söylemiştir.

Konunun Öğrenilme Düzeyi

Görüşmede sorulan dördüncü soru “Bu etkinliklerden hangisinde en az ve en çok öğrendin? Niçin?”şekindedir. Bu soruya verilen cevaplar şu şekildedir:

Beysin : Hepsini farklı farklı öğrendik. Bulmacada kelimeleri ve anlamları öğrendik. Bu, eğitici birşeydi. Bana göre en çok bunları öğrendik. Ben pek sloganları öğrenemedim.

Anıl : Ben de diğer arkadaşlarım gibi en çok bulmaca ve sloganı sevdim En iyi öğrendiğim konu bulmacalardı. Vatan ve Milletle ilgili sorular vardı. Kare içinde harfler vardı. Boyamak gerekiyordu renkli kalemle. O karelerde cevaplar vardı.

Güray : Bu etkinliklerde ben çok öğrendim. Müzik dinlemede biraz az.

Ece : Ben hepsini az az öğrendim. Eşit seviyede. Bunların hepsi birleşince çok öğrenmiş oldum. Yani hepsini birlikte yaptığımız için çok güzel ve çok eğitici oldu.

Emirhan : Ben boyama işleriyle iyi öğrendim, iyi anladım. Ben de slogan yazmada zorluk çektim.

Arif : En iyi öğrendiğim konu bulmacalardı. En çok hoşuma giden oydu. En az hoşuma giden slogandı. Ben de sloganı biraz zor öğrendim.

Erkan : Boyama. Çünkü çok zevkli bir ders.

Atakan : En çok öğrendiğim konu dramatize oldu. Çünkü orda bir bakanın nasıl bakanlık kurduğu aklımda kaldı. O yüzden en iyisi o oldu.

Sadık : Ben bunların hepsini beğendim. Sadece demin dediğim gibi kart oyunlarında biraz zorluk çektim.

Ceren : Ben en çok bulmacayı sevdim. Çünkü bulmacadan bilmediğim kelimeleri öğrendim. En az resim. Çünkü önceden de biraz biliyordum. Fakat bulmacanın daha iyi olduğunu gördüm.

İmran : Ben sadece kart oyunları hariç hepsini iyi öğrendim. Kart oyunları biraz az. Çünkü kart oyunlarını ilk kez yaptık.

Gökmert: Kart oyunları çok açık değildi.

Onur: Kart oyunlarında az öğrendim. Çünkü tam anlayamadım. Resimlerle az öğrendim.

Büşra : En çok bulmacayı öğrendim. En az kart oyununu öğrendim.

Özgür: Kart oyunları ve bulmacalarda az öğrendim. Çünkü hoşlanmadım

Eren : Bütün etkinliklerden çok iyi öğrendim. Çünkü hepsi çok açıktı ve çok güzel öğreniliyordu.

Tablo 4.6'da yukarıda verilen öğrenci görüşleri tabloya dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 4. 6
Konunun En Çok Öğrenildiği Etkinlik

Konunun En Çok Öğrenildiği Etkinlikler	Söyleyen Öğrenci	Niçin
Bulmacalar	Beysin, Anıl, Arif , Ceren, Büşra	Kelimelerin anlamlarını kolay öğrendim. Eğiticiydi. Boyama yapmak gerekiyordu. Eğlenceliydi.
Slogan	Anıl	
Hepsinde öğrendim	Güray, Ece, Sadık, İmran, Eren	Hepsi birleşince daha iyi öğrendim
Boyama	Emirhan, Erkan	Kolay anladım, çok seviyorum
Dramatize	Atakan	Aklımda daha fazla kaldı.

Tablo 4.6'den de inceleneceği gibi, konunun en çok öğrenildiği etkinlik bulmaca seçilmiştir. Bulmacalar daha çok matematiksel zekası baskın olan kişiler tarafından seçilen bir etkinliktir. Tablo 4.1 incelendiğinde de öğrencilerin matematiksel zekasının diğer zekalara göre daha baskın olduğu ortaya çıkmıştır. "Hepsinde öğrendim" biçiminde cevap veren öğrencilerin durumları incelendiğinde, bütün zeka çeşitlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 4.7'de, yukarıda verilen öğrenci görüşleri tabloya dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 4.7
Konunun En Az Öğrenildiği Etkinlik

Konunun En Az Öğrenildiği Etkinlik	Söyleyen Öğrenci	Niçin
Sloganlar	Beysin, Emirhan, Arif	Slogan bulmakta zorlandım.
Müzik	Güray	
Kart Oyunları	Sadık, İmran, Gökmert, Onur, Büşra, Özgür	Zorlandım, ilk kez oynadım
Resim	Ceren, Onur	Önceden biliyordum.
Bulmacalar	Özgür	

Tablo 4.7'ye göre konunun en az öğrenildiği etkinliğin kart oyunu olduğu görülmüştür. Kart oyunları dilsel zekaya sahip olanlara hitap etmektedir. Kart oyununu en az öğrenilen etkinlik olarak bulan 6 öğrencinin hepsinin 4.1'deki tablo sonuçlarına bakıldığında dilsel zeka puanının düşük olduğu görülmektedir.

Bu iki tablodan elde edilen sonuçlarla Tablo 4.1'den elde edilen sonuçların birbirini tamamladığı görülmektedir. Öğrenciler en az ve en çok öğrendikleri etkinlikleri de baskın olan zekalarına göre seçmişlerdir.

Çoklu Zeka Yönteminin Diğer Derslerde Uygulanması İle ilgili Öğrenci Görüşleri

Görüşme sırasında sorulan altıncı soru “Başka hangi derslerin bu şekilde uygulanmasını istersin? Neden?” şeklindedir. Bu soruya verilen cevaplar şu şekildedir:

Beysin : Başka Sosyal Bilgiler dersini isterim.

Anıl : Ben Sosyal ve Fen Bilgisinde isterim. Çünkü Fen Bilgisi sıkıcı bir ders değil ama, Sosyal Bilgiler gibi eğlenceli, güzel bir ders olmasını isterim.

Güray : Bence bütün derslerin Sosyal Bilgiler dersi gibi zevkli olmasını isterim. Nedeni, sosyal dersinde çok eğlendiğim için diğer derslerde başarılı olmak istiyorum.

Ece : Bence tüm dersler böyle olsun her ders böyle oyunlar yapalım. yalnız bu oyunları yaparkende bilgimizin sınırını aşmayalım. Bilgimizin sınırını aşmayalım. Tüm derslerimiz böyle olsun istiyorum.

Emirhan : Ben bütün derslerde böyle olmasını isterim. Anladığımdan daha fazlasını anlarım.

Arif : Ben Fen bilgisi ve Bilgisayarda isterim. Başka derslerde olmasın. Çünkü Fen Bilgisinde öğrenirken daha çok deneyler yapmak iyi oluyordu. Bilgisayar dersinde dersin yarısını öğrenme, yarısını da oyun olarak yapabiliriz.

İmran : Ben de Güray arkadaşımın dediği gibi bütün derslerin böyle eğlenceli olmasını isterim. Çünkü eğlenerek daha iyi geçiyor derslerimiz.

Sadık : Benim de bütün derslerimin zevkli olmasını istiyorum. Çünkü daha iyi öğrenmemiz çevremize ve kendimize daha faydalı olur.

Onur: İngilizce, ingilizcede de bunlar olursa daha iyi öğreniriz.

Özgür: İngilizce. İngilizce öğrenmek daha zor olduğu için.

Eren: İngilizce, İngilizce çünkü bazı kelimeleri hem arkadaşlarım hem de ben anlayamıyorum. Böyle işlenirse daha kolay anlayabilirim.

Gökmert: İngilizce çünkü ben de ingilizce de zorlanıyorum.

Ceren: Tüm derslerin bu şekilde işlenmesini isterim. Çünkü çok eğlendim.

Büşra: İngilizce dersi biraz zor, bu şekilde işlenirse daha kolay öğrenebilirim.

Atakan: Tüm derslerin bu şekilde işlenmesini istiyorum. Çünkü bazı dersler sıkıcı olabiliyor.

Erkan: Tüm derslerin böyle eğlenceli geçmesini isterim.

Tablo 4.8'de yukarıda verilen öğrenci görüşleri tabloya dönüştürülerek sunulmuştur.

Tablo 4.8
Çoklu Zeka Yönteminin Diğer Derslerde Uygulanması İle
İlgili Öğrenci Görüşleri

Ders Adı	Söyleyen Öğrenci	Nedeni
Sosyal Bilgiler	Beysin, Anıl.	Sosyal Bilgileri eğlenerek öğrendim.
Fen Bilgisi	Arif, Anıl,	Fen Bilgisinin de deneylerle ve oyunlarla işlenmesini istiyorum.
İngilizce	Onur, Özgür. Eren, Gökmert	İngilizce anlaşılması zor bir ders, bilmediğim çok kelime var.
Tüm dersler	Erkan, Atakan. Ceren, Sadık, İmran. Güray, Emirhan, Ece	Tüm derslerin sosyal bilgiler gibi eğlenceli olmasını istiyorum.

Tablo 4.8`den de anlaşılacağı gibi; 8 öğrenci tüm derslerin bu yönetime uygun olarak işlenmesi gerektiğini, neden olarak da tüm derslerin Sosyal Bilgiler dersi gibi zevkli geçmesini istediğini söylemiştir. 4 öğrenci İngilizce dersinde zorlandığını bu yöntemle daha kolay öğrenebileceğini dile getirmiştir. Dört öğrenci ise sosyal ve fen bilgisi derslerinin bu şekilde işlenirse daha eğlenceli olacağını ve oyunlarla işleneceğini söylemiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Vatan ve Millet ünitesinin işlenişinde uygulanan çoklu zeka yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi nedir?” şeklinde ifade edilmiştir.

Bu problemin çözümlenmesi için öntest ve sontest uygulanmıştır. Tablo 4.9`de öntest ve sontestten elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Tablo 4.9
Öntest ve Sontest Sonuçları

Öğrenci adı	Öntest	Sontest
Anil	36	72
Arif	44	80
Atakan	68	84
Beysin	64	100
Büşra	44	64
Ceren	52	84
Ece	64	92
Emirhan	64	88
Eren	52	80
Erkan	36	56
Gökmert	44	60
Güray	80	88
İmran	36	68
Onur	40	96
Özgür	68	92
Sadık	52	88
N	16	16
Ortalama	52,75	80,75
Standart Sapma	13,718	13,16
T Testi	5,899*	

* $p < .01$

Tablodaki verilere göre iki test arasında 0.01 düzeyinde anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Elde edilen aritmetik ortalama ve standart sapma sonucunda da iki test arasında farklar olduğu tablo 4.9'da görülmektedir.

Öntest ve sonteste elde edilen veriler, çoklu zeka yönteminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Öğrenciler hem sıkılmadan eğlenerek ders işlemişler hem de ders başarılarını da rahatlıkla yükseltmişlerdir. Başarıyı kolay bir şekilde yükseltmelerinin en önemli nedenlerinden biri de hiç bir bilgiyi ezberlemeden, zeka türlerini içeren etkinliklerle öğrenmiş olmalarıdır. Çünkü ilköğretim birinci kademe öğrencileri henüz oyun çocuğudur. Ders işlenişinde onları aktif hale getirmek, farklı etkinliklerle dersleri götürmek, öğrencilerin başarılarını yükseltmede, öğretmene de kolaylıklar sağlayacağı düşünülmüştür.

Birinci alt problem ile ortaya çıkan baskın zekaların, öğrencilerin dersin işlenişinde kullanılan etkinliklerin ve materyallerin beğenilmesinde etkisi olup olmadığı merak edilmiştir. İkinci alt problemin çözümünde kullanılan görüşme formunun sonucunda: öğrencilerin baskın zekalarına uygun eğitim durumlarını daha çok beğendiği ve en çok öğrendiği dersler olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilerin sıkıcı olarak kabul ettiği Sosyal Bilgiler dersinin işlenişinde kullanılan, her tür zekaya hitap eden eğitim durumlarının, bu dersin sıkıcılığını ortadan kaldırdığını ve dersi zevkli ve eğlenceli hale getirdiği de öğrenci görüşlerinden anlaşılmaktadır. Görüşmede soru ile elde edilen bilgiler sonucunda da öğrencilerin çoklu zeka etkinliklerini diğer derslerde de uygulanmasını istediği görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar ve bunlara bağlı olarak araştırmacının uygulamacılara ve araştırmacılara önerileri yer almaktadır.

Sonuç

Araştırmada ulaşılan sonuçlar alt problemlere göre aşağıda sunulmuştur.

Birinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde:

1. Her öğrencide farklı zekaların baskın olduğu.
2. Uygulama yapılan sınıfta matematiksel, müziksel, görsel ve bedensel zekaların baskın olduğu ortaya çıkmıştır.

İkinci alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde;

1. Öğrencilerin hoşlanarak hatırladıkları etkinliklerin, sahip oldukları baskın zekaları ile paralellik gösterdiği,
2. Öğrencilerin hoşlanarak hatırladıkları materyallerin, sahip oldukları baskın zekaları ile paralellik gösterdiği,
3. Öğrencilerin en az ve en çok öğrendikleri konularda kullanılan etkinlik ile sahip oldukları baskın zekaların paralellik gösterdiği,
4. Öğrencilerin bu yöntemi diğer derslerde de kullanılmasını istediği sonucuna ulaşılmıştır.

Üçüncü alt probleme yönelik bulgular incelendiğinde;

1. Öğrencilere uygulanan öntest ve sontest sonucunda anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.
2. Elde edilen standart sapma ve aritmetik ortalamalarda da farklılıklar gözlenmiştir.

Öneriler

Araştırmacılar için öneriler

Aşağıda araştırmacının gelecekte araştırma yapacak olanlar için önerileri yer almaktadır;

1. Benzer araştırma devlet okullarında da yapılabilir.
2. Benzer bir çalışma, okula yeni başlayan 1. Sınıflar için ve ilköğretim I. kademeyi bitiren 5. sınıflar için uygulanarak, aralarındaki farka bakılabilir.
3. İlköğretim okullarında zeka çeşitlerinin geliştirilmesi ile ilgili veriler toplanabilir.

Uygulamacılar için öneriler

Aşağıda araştırmacının uygulamacılar için önerileri yer almaktadır. Bu öneriler, öğrencilerin derslerden zevk almasını sağlamak ve akademik başarılarını yükseltmek için kullanılabilir;

1. Öğrencilerin baskın zeka türlerini tanıyıcı testler uygulanabilir ve bunlar eğitim durumlarına yansıtılabilir.
2. Anne ve babalara zeka tipleri hakkında bilgi verilebilerek, baskın olmayan zeka tiplerini geliştirici etkinlikler önerilebilir. Böylece okul ve aile eğitiminin paralel gitmesi sağlanabilir.
3. Öğretmenler, konuları işlerken tüm zeka türlerine hitap edecek yöntem ve teknikler kullanabilir. Böylece hem öğrenci başarısı, hem de öğrencinin öğrenmeden aldığı keyif artırılabilir.
4. Öğretmenler, öğrencilerin baskın olan zeka tiplerini değil de, baskın olmayan zeka tiplerini geliştirmeye çalışabilirler.

KAYNAKÇA

- Armstrong, Thomas. **The Theory of Multiple Intelligences**. Çoklu zeka/ 21st Century Schoolhouse- multiple intelligences.htm,1994.
- Armstrong, Thomas. **MI In The Classroom**. Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.1994
- Cample,Bruce. **Multiplying intelligence İn The Classroom**. New Horizons For Learning.1989.
- Demirel, Özcan. **Öğrenme Sanatı**. Ankara: Başarı Yayınevi, 1999.
- Ergin, Demirali. **İstatistik-1**. İstanbul: Ders Notları Ocak.2000
- Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Başarı Yayınevi, 1997.
- Fidan, Nurettin ve Münire Erden. **Eğitime Giriş**. Ankara: Alkım Yayıncılık, 1994.
- Gardner, Howard. **Frames Of Mind**. New York: Basic Books, 1983.
- _____ **Çoklu Zeka ve Howard Gardner’la Söyleşi**. İstanbul: Enka Okulları Yayınları, 1999.
- Kansu, Nuran. www.fortunecity.com/millennium/sunnyside/419_anket.html. “Çoklu Zeka Anketi”. 23-02-2002 tarihinde indirilmiştir.
- Karasar, Niyaz. **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara:3A Araştırma Eğitim Danışmanlık. 1995.
- Offutt, Rhodes Elizabeth. **An Elementary Teacher’s Guide To Multiple Intelligences**. Californiya: Good Apple, 1997.
- Öğmen Ali. **İlköğretim Sosyal Bilgiler 5**. İstanbul: Ali Öğmen Yayınları,1995.
- Özden, Erdem.“Çoklu Zeka”. **Mlokurs.virtualaje.net**.1998
- Walters M.Joseph, ve Howard Gardner. “**The Development and Education of Intelligences**”. 1985.
- Tarman, Süleyman. “Çoklu Zeka”.**Yaşadıkça Eğitim**.1998
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. **Sosyal Bilimlerde “Nitel Araştırma Yöntemleri”**. Ankara: Seçkin Yayınevi,1999

EKLER

EK-1	ÇOKLU ZEKA TESTİ
EK-2.....	GÜNLÜK PLANLAR
EK-3.....	GÖRÜŞME FORMU
EK-4.....	SOSYAL BİLGİLER TESTİ

EK 1

ÇOKLU ZEKA TESTİ

AÇIKLAMA

Sevgili öğrenciler,

Bu anket, sizin özellikleriniz ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Her kişi farklı zeka tiplerine sahiptir. Araştırmacı da bu anket sayesinde sizin zeka tiplerinizi belirleyecektir.

Anket 72 cümleden oluşmaktadır. Eğer cümle sizin özelliğinize hitap ediyorsa evet bölümünü, hitap etmiyorsa, hayır bölümüne birer çarpı(X) koyunuz. Ankette elde edilen sonuçların araştırmanın amaçları dışında kullanılması söz konusu değildir. Bu nedenle rahat bir şekilde adınızı ve soyadınızı yazabilirsiniz.

Sizin vereceğiniz cevaplar araştırma için büyük önem taşımaktadır. Ankete vereceğiniz, doğru ve içten cevaplar araştırmada doğru bulgulara ulaşmamızı sağlayacaktır.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Gökcan Yılmaz

Yıldız Teknik Üniversitesi

Eğitim Prog. Ve Öğretim Bölümü

Yüksek Lisans Öğrencisi

ÇOKLU ZEKA TESTİ

Sizi en iyi anlatan cümleler için ‘‘EVET’’ bölümüne (X) çarpı , size uygun olmayan cümleler için ise ‘‘HAYIR’’ bölümüne (X) çarpı koyunuz.

AD:	
SOYAD:	(EVET) (HAYIR)
SINIF:	
1. Kitaplar benim için çok önemlidir.	() ()
2. Matematik işlemlerini aklımdan kolayca çözebilirim.	() ()
3. Gözlerimi kapattığımda düşündüklerimi kafamda çok net görebiliyorum.	() ()
4. Devamlı yaptığım birden fazla spor var.	() ()
5. Tanıdıklarım sesimin güzel olduğunu söylerler. (Güzel bir sesim var)	() ()
6. Arkadaşlarımla beraber vakit geçirmeyi çok severim.	() ()
7. Kendi başıma olmaktan hoşlanırım.	() ()
8. Okumaya, konuşmaya ya da yazmaya başlayacağım zaman kelimeleri adeta kafamın içinde duyarım.	() ()
9. Okuldaki dersler arasından en çok sevdiğim matematik dersidir.	() ()
10. Renklere karşı duyarlıyım ve ilgimi çekerler.	() ()
11. Uzun süre hareket etmeden bir yerde oturmak benim için oldukça zor bir şeydir.	() ()
12. Çevredeki seslere karşı hassasımdır. Dışarıdan gelen yağmur sesi ya da herhangi bir gürültü dikkatimi çeker.	() ()
13. Arkadaşlarıma sorunlarını çözmelerinde yardımcı olurum.	() ()
14. Kendi başıma olmaktan hoşlanırım.	() ()
15. Dinleyerek daha rahat öğrenirim.	() ()
16. Yetenek ve matematik problemlerini çözmeyi çok severim.	() ()
17. Fotoğraf çekmeye ya da film çekmeye hep istek duyarım. (Gittiğim pek çok yerde fotoğraf çekmeyi ya da film makinesi ile gördüklerimi çekmeyi severim.)	() ()

18. Boş vakitlerimi genelde dışarıda geçirmeyi severim.	() ()
19. Bir notanın yanlış çalındığını anlayabilirim.	() ()
20. Okulda ya da dışarıda arkadaşlarımla oynarken onları yönlendirir ve liderlik ederim.	() ()
21. Kendi başıma ders çalışarak daha iyi öğreniyorum.	() ()
22. Kelime oyunlarından hoşlanırım.	() ()
23. Deneyler yapmaktan hoşlanırım. (Mesela eğer saksıda yetiştirdiğim çiçeklerin haftalık suyunu iki misline çıkarırsam ne olur gibi.)	() ()
24. Rüyalarım çok nettir ve onları kolayca hatırlarım.	() ()
25. Aklıma gelen en iyi fikirler genelde ya koşarken. ya yürüyüş yaparken ya da bir sporla meşgul olduğum zaman gelir.)	() ()
26. Müzik dinlemeyi çok severim.	() ()
27. Okulun ders dışındaki faaliyetlerine katılırım.	() ()
28. Boş vakitlerimde tek başıma birşeyler yapmak bana çok zevk verir.	() ()
29. Kendimi ya da başkalarını tekerlemeler söyleyerek ya da anlamlı anlamsız kelimeler söyleyerek oyalarım ve eğlendiririm.	() ()
30. Bilimdeki yeni gelişmeler ilgimi çeker ve dergi ve gazetelerden takip ederim.	() ()
31. Hayal kurmayı severim.	() ()
32. Birisiyle konuşurken genelde anlattıklarımı ellerim ve vücut hareketleriyle anlatırım.	() ()
33. Bir müzik aleti çalıyorum.	() ()
34. Arkadaşıma derslerinde yardımcı olmaktan ve onları çalıştırmaktan hoşlanırım.	() ()
35. Derslerim ya da özel zevklerimle ilgili bana çok soru sorulmasından hoşlanmam.	() ()
36. Arkadaşlarım bazen, konuşurken ya da yazarken kullandığım kelimelerin anlamını sorar.	() ()
37. Aletlerin, makinelerin nasıl çalıştığını merak eder ve bunlarla ilgili sorular sorarım.	() ()
38. Hiç bilmediğim bir yerde yolumu bulabilirim.	() ()

39. Dikiş dikmek, örgü örmek, tahta oymak, hamur, kil gibi el işleri ile uğraşmak benim için çok zevklidir.	()	()
40. Bir koroda şarkı söylüyorum.	()	()
41. Çok arkadaşım var ve bunların pek çoğu da yakın arkadaşımıdır.	()	()
42. Düşünce ve duygularımı, olduğu gibi rahatça söylerim.	()	()
43. Okuldaki derslerden Türkçe dilbilgisi, tarih ve kompozisyon diğer derslerden(matematik dersi) daha kolay ve zevkli gelir bana.	()	()
44. Matematik ile ilgili oyunlardan, bilgisayar oyunlarından, mantığa dayalı bulmacalar çözmekten, satranç ve dama gibi düşündürücü oyunlardan zevk alırım.	()	()
45. Resim yapmayı ve boyamayı çok severim. Defterlerimin içinde kara kalem karalama resimleri görebilirsiniz.	()	()
46. Okumak ya da seyretmektense bir şeyi yaparak öğrenmeyi tercih ediyorum. Uygulayarak daha iyi öğreniyorum.	()	()
47. Hayatımda müzik olmasa büyük eksiklik hissedirdim.	()	()
48. Arkadaşlarım için endişe eder, onların üzüntü ya da sevinçlerini paylaşmaktan memnun olurum.	()	()
49. Kendime göre bir düzenim vardır.	()	()
50. Arabada giderken ya da yolda yürürken ilan ya da reklam panolarının üzerindeki resimlerden çok yazıları dikkatimi çeker.	()	()
51. Nesnelere büyüklüklerine, ağırlıklarına göre gruplandırmaktan hoşlanırım.	()	()
52. Defterlerimin içinde kara kalem karalama resimler görebilirsiniz.	()	()
53. Beden eğitimi ile el işi dersleri sevdiğim derslerin başında gelir.	()	()
54. Bazen yolda yürürken kendi kendime melodiler mırıldandığımı fark ederim.	()	()
55. Arkadaşlarım her zaman benimle vakit geçirmekten hoşlanırlar ve beni hep ararlar.	()	()
56. Ne yapacağımı gayet iyi bilirim. Pek kimseye akıl	()	()

danışmam.	
57. Sohbet eder ya da konuşurken okuduğum ya da duyduğum şeylerden örnekler kullanırım.	() ()
58. Resimli kitapları ya da yazıları daha çok severim.	() ()
59. Koşmayı, zıplamayı, güreşmeyi çok severim.	() ()
60. Basit bir müzik aleti ile çalan bir müziğe eşlik edebilirim.	() ()
61. Geçtiğimiz günlerde yazdığım bir kompozisyon çok beğenildi ve bu yazımla çevremde tanındım.	() ()
62. Yap-boz, labirent gibi oyunlardan hoşlanırım.	() ()
63. Gördüğüm yeni bir şeyi hemen elime alıp dokunurum.	() ()
64. Pek çok şarkının melodisini ve sözlerini bilirim.	() ()
65. Çevremdeki nesnelerin uzunlukları, ölçüleri, sınıflara göre gruplamaları biliniyorsa bu beni rahatlatır.	() ()
66. Film ve slayt seyretmeyi ve fotoğraflara bakmayı severim.	() ()
67. Tamir işlerini ve eşyaları birbirinden ayırıp tekrar birleştirmeyi severim.	() ()
68.Şarkı sözlerini yazdığım bir defterim vardır.	() ()
69. Harita ve tabloları düz yazılardan daha kolay anlarım.	() ()
70. Bir şarkıyı bir ya da iki kere dinledikten sonra o şarkıyı rahatça söyleyebilirim.	() ()
71. Legolar her zaman sevdiğim oyuncaklar arsında yer almıştır.	() ()
72. Çoğu zaman bir işle meşgulken, ders çalışırken ya da yeni birşey öğrenirken masaya ritmik bir şekilde vururum ya da kendi kendime bir melodi mırıldanırım.	() ()

EK-2

GÜNLÜK PLANLAR

Sınıf : 5. Sınıf

Ünite : Vatan ve Millet

Konu : Ünite de geçen kavramlar

Süre : 40

Hedef

- 1- Vatan, millet, ölkü, yurt, kültür milli, örf, adet kelimelerini anlamını açıklar.
- 2- Bulunduğu cümleden kelimelerin anlamlarını bulmaya çalışır.
- 3- Bu kelimelerle kendi cümlelerini kurar.
- 4- Bu kelimelerin eş anlamlılarını bulmaya çalışır.

Yöntem, teknik ve stratejiler

Dilsel zeka: Soru cevap, beyin fırtınası

Görsel zeka: Boyama

Matematiksel zeka: Soru cevap, bulmaca , düz anlatım.

Müziksel zeka: Müzik dinleme

Kaynak Sosyal bilgiler kitabı

Araç ve Gereçler

Dilsel zeka: Öğretmenin hazırladığı kağıtlar

Müziksel zeka : Teyp, kaset,

Görsel zeka: Boyama kalemleri, öğretmenin hazırladığı kağıt

Matematiksel zeka: Öğretmenin hazırladığı bulmaca.

Etkinlikler

- 1- Öğretmen işleyecekleri ünitenin ana hatlarının bulunduğu kağıtları öğrencilere dağıtarak öğrencilerin dikkatlerini derse vermelerini sağlar.

Dilsel zeka

- 2- Öğretmen, öğrencilerin kağıdı incelemesi için onlara iki dakika verir. "Sizce bu ünite de kesinlikle öğrenmemiz gereken kavramlar nelerdir?" sorusunu sorarak

onların cevaplarını alır, ipucu, dönüt düzeltme vererek doğru kavramları bulmaları sağlar. Bu kavramlar tahtaya yazılır.

- 3- Öğretmen, “ İşte bugün hep birlikte bulduğumuz kavramların anlamlarını açıklayabilmeyi öğreneceğiz.” Diyerek öğrencileri öğrenmeye istekli kılar ve hedeften haberdar eder.

-10 dk-

- 4- Öğretmen öğrencilere ortasında ünitenin ismi yazılı birer boş kağıt dağıtırken derse geçiş yapar.
- 5- Öğrencilerin bu kavramlar hakkındaki görüşlerini alır. Bu kavramların öğrencilere ilk çağrıştırdığı kelimeleri sorar, ipuçları, dönütler, ve düzeltmeler yaparak doğru cevapları bulmalarını sağlayarak yapacakları etkinliği söyler.

Görsel zeka

- 6- Öğretmen ellerinde bulunan kağıtlardaki her bir okun üstüne öğrendikleri kavramları yazmalarını ve o kavramın yanında bulunan boş şekillerin içine de anlamını yazmalarını ister. Bunun için onlara beş dakika verir.

Müziksel zeka

- 7- Bu işlem yapılırken fonda da vatan ve milletle ilgili şarkılar ve marşlar çalınmaktadır.

-20 dk-

Matematiksel zeka

- 8- Öğretmen önceden hazırlamış olduğu kavramlarla ilgili bulmacayı(Ek-3) öğrencilere dağıtır. Bulmaca sınıfça çözülür. Öğretmen bulmaca çözülürken bugün öğrenilenlerin bir özetini de yapar. Bir sonraki derste işlenecek konuyu söyler.

Görsel zeka

- 9- Öğrencilerin yapmış oldukları kavram haritalarını zevklerine göre boyamalarını ve dosyalarına koymalarını söyleyerek dersi bitirir.

-10 dk-

Konu : Vatan ve vatan sevgisi

Süre : 40

Hedef

1- Vatan sevgisinin önemini kavrar.

Yöntem, teknik ve stratejiler :

Dilsel zeka: Soru cevap, dramatize,

Görsel zeka: Boyama

Kaynak : Sosyal bilgiler kitabı

Araç ve Gereçler

Dilsel zeka: Vatan sevgisiyle ilgili öykü,

Görsel zeka: Boyama kalemleri, öğretmenin hazırladığı kağıt

Etkinlikler

Bedensel zeka

1- Vatan sevgisinin işlendiği bir öykü öğretmen tarafından okunarak derse giriş yapılır.Öykü öğrencilere anlatılır. Öykünün iyice kavranıldığı anlaşılınca öykü dramatize edilir.

Görsel zeka

2- Öğretmen önceden hazırlamış olduğu boş Türkiye haritasını öğrencilere dağıtarak derse geçiş yapar.

-5 dk-

Kişiyeye dönük zeka

3- Bu çalışmayı herkesin tek başına çalışmasını ister. Çalışmaya başlamadan önce fikir edinebilmek amacıyla bugünkü konuyu kitaptan okumalarını ister. Okuma bittikten sonra boş Türkiye haritasının içine vatan sevgisiyle ilgili bir slogan yazmalarını söyler. Sloganlar tek tek okunur.

-25 dk-

4- Konunun özetlenmesi ise öğretmenin öyküyle ilgili öğrencilere sorduğu sorularla gerçekleşir.

- 5- Öğrencilere ödev olarak slogan yazılan Türkiye haritasına ülkemizle ilgili resimler yapıştırılması istenir. Bir sonraki derste en beğenilenlerin ünite köşesine asılacağı söylenir. Bir diğer ödev ise bir sonraki derse gelirken bugün öğrendiğimiz konunun ve bir sonraki millet ve millet sevgisi konularının okunması istenir. Bir sonraki dersin bilgisayar odasında yapılacağı söylenerek öğrenciler güdülenir ve ders bitirilir.

-10 dk-

Konu : Millet Sevgisi

Süre : 40

Hedef

1- Millet sevgisinin önemini kavrar.

Yöntem, teknik ve stratejiler

Dilsel zeka: Soru cevap, beyin fırtınası, düz anlatım

Görsel zeka: Slayt gösterisi

Müziksel zeka: Müzik dinleme, söyleme

Kaynak_ Sosyal bilgiler kitabı, internet

Araç ve Gereçler

Dilsel zeka: Boş kağıtlar

Müziksel zeka : Teyp, kaset,

Görsel zeka: Bilgisayar, slaytlar

Etkinlikler

Görsel zeka

1- Öğretmen hem vatan ve vatan sevgisi konusu tekrarlamak hem de millet ve millet sevgisi konusuna giriş yapmak amacıyla internetten bulduğu Türkiye'nin yedi bölgesine ve insanlarına ilişkin resimleri öğrencilere göstererek öğrencilerin dikkatini çeker.

Müziksel zeka

2- Öğrenciler resimleri izlerken fonda vatan ve milletle ilgili şarkılar çalınır. Resim gösterisi bitince bu şarkılardan biri söylenir.(Onuncu Yıl Marşı)

-15 dk-

Dilsel zeka

3- Öğretmen millet kavramının açıklamasını önce öğrencilerden ister, öğrencilerin ilk derste öğrendiklerini hatırlamalarını ister. Öğrencilere ipuçları, dönüt, düzeltme vererek kavram tekrardan hatırlanır.

- 4- Daha sonra öğrenciler vatan ve millet sevgisi ile ilgili duygu ve düşüncelerini yazı veya şiir şeklinde yazar. Bitiren öğrenciler yazılarını okur.

-25 dk-

Konu : Milleti oluşturan ögeler, dil birliği

Süre : 40

Hedef

1. Milleti oluşturan ögeleri kavrar.
2. Milleti oluşturan ögelerden dil birliğini açıklar.

Yöntem, teknik ve stratejiler

Dilsel zeka: Soru cevap,

Görsel zeka: Şema oluşturma,

Bedensel zeka: Dramatize

Kaynak : Sosyal bilgiler kitabı

Araç ve Gereç

Görsel zeka: Boyama kalemleri, öğretmenin hazırladığı kağıt

Etkinlikler

Dilsel zeka/Bedensel zeka

1. Öğretmen, öğrencilere Milli basketbol takımımızın Avrupa şampiyonası için oynadığı maçlara giden olup olmadığı sorar. Giden yoksa seyredenlere seyirciler hakkında sorular sorularak öğrencilerin dersi dikkati çekilir. Oradaki seyircilerin bir topluluk olduğu ve o topluluğun bir amacı olduğundan bahsedilir.
2. Milletin tanımı hatırlatılır, milletinde bir topluluk olduğu hatırlatılır. Ve öğrencilere “Acaba her topluluk bir millet midir?” sorusu sorulur. Her öğrencinin konuşmasına izin verilir. Öğrencilere verilen ipuçları, dönütler ile doğru özellikler tahtaya yazılır.

Görsel zeka

3. Öğrencilere tahtadakileri incelemeleri için sadece on saniye verilir ve özellikler silinir.
4. Öğretmenin önceden hazırladığı kağıtlar öğrencilere dağıtılır ve Milleti oluşturan ögelerin kağıtlara yazılması istenir.

Bedensel zeka

5. Öğretmen, çocuklar bitirdikten sonra turist rolü oynar ve çocuklara Türkçe dahil beş dilde merhaba der. Öğrencilere en kolay hangisini anladıklarını sorar. Sorularla bir milleti oluşturan en büyük ögenin dil olduğunu kavratır.

Konu : Tarih, Yurt birliği

Süre : 40

Hedef

- 1- Milleti oluşturan öğelerden tarih birliğini açıklar.
- 2- Milleti oluşturan öğelerden yurt birliğini açıklar.

Yöntem, teknik ve stratejiler

Dilsel zeka: Soru cevap.

Görsel zeka: Tarih şeridi oluşturma,

Kişiye dönük zeka: Bireysel çalışma.

Kaynaklar Sosyal bilgiler kitabı, Tarih atlası

Araç ve Gereç

Görsel zeka: Boyama kalemleri, öğretmenin hazırladığı kağıt, renkli tebeşirler. haritalar

Etkinlikler

Görsel zeka

- 1- Öğretmen, derse girmeden önce tahtaya renkli tebeşirlerle bir tarih şeridi çizer.
- 2- Derse dikkati çekmek için öğrencilere şimdi size kendi hayat hikayemi anlatacağım der. şeridin en ortasına doğum tarihini yazar ve doğduğu hastaneyi çizer ve burasının onun ilk yurdu olduğunu söyler. İlk evine geldiği zamanı burada ne kadar yaşadığı, o doğmadan önce olan önemli olayları yazar ve oturdukları yerleri çizer, semtini yazar. Bunun kendisinin tarih şeridi olduğunu söyler. Her milletinde bir tarih şeridi olduğunu ve bu tarih sürecinde her zaman yurtları olduğunu söyler.
- 3- Öğretmen, bir tarih şeridi daha çizer ve ortaya Atatürk'ün doğum tarihini yazar. Atatürk'ün doğumundan öncesi ve sonrasında yaşanmış önemli olayları, türklerin kurduğu devletleri, yurtlarını işaretler. Öğretmenin tarih atlasından çektişi Türklerin yurtlarıyla ilgili haritaları uygun yerlere yerleştirir. Ve böylece Türklerin sahip olduğu tarihsel ve vatanlarıyla ilgili geçmişi öğrencilerin gözleri önüne serilir.

KiŖiye dönük zeka

- 4- Öğrencilerin konuyu tekrarlamaları için kendi tarih Ŗeritlerini yapmaları istenir. Bir ders yetersiz kalırsa evde tamamlamaları istenir.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme ğrencilerin hazırlamıŖ oldukları alıŖmaların bir araya toplanıp incelenmesi ile yapılacaktır. Ayrıca uygulama sonunda sontest uygulanacak ve ntestle arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenecektir. Öğrencilerin etkinlikler hakkında grŖlerini alabilmek için grŖme yapılacaktır.

EK-3
GÖRÜŞME FORMU

1. Vatan ve Millet ünitesinde uygulanan etkinliklerden aklına gelen ilk üç tanesi nedir?
2. Vatan ve Millet ünitesinde kullanılan araç-gereçlerden aklına gelen ilk üç tanesi nedir?
3. Bu üniteyi işlerken yaptığımız etkinlikler hoşuna gitti mi, yoksa gitmedi mi? Niçin?
4. Şimdi sana sayacağım cümlelerden hangisi ya da hangileri senin için en uygundur?
 - Bu üniteyi işlerken çok eğlendim.
 - Bu üniteyi işlerken çok şey öğrendim.
 - Bu üniteyi işlerken çok sıkıldım.
 - Bu üniteye yeni şeyler öğrenemedim.
5. Bu etkinliklerden hangisinde en az ve en çok öğrendin? Niçin?
6. Başka hangi derslerin bu şekilde uygulanmasını istersin? Neden?

EK-4
SOSYAL BİLGİLER TESTİ

- 1) Bir milletin üzerinde yaşadığı sınırları belli toprak parçasına ne ad verilir?
- A) Millet B) Vatan
C) Devlet D) Ulus
- 2) Atatürk, Türk dilinin gelişmesini sağlayabilmek için hangi seçenekteki kurumu kurdu muştur?
- A) Türk Dil Kurumu
B) Türk Tarih Kurumu
C) Türkiye Büyük Millet Meclisi
D) Türk Hava Kurum
- 3) Vatan kelimesinin eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Ulus B) Millet
C) Devlet D) Yurt
- 4) “Türk geleneği, göreneği, Türklerin alışkanlıkları, Türk terbiyesi, Türk ahlâkı, Türk düşünce ve sanat eserleri Türk milletini meydana getiren hangi öğelerdendir?”
- A) Tarih birliği B) Ülkü birliği
C) Yurt birliği D) Kültür birliği
- 5) Hangisi milleti meydana getiren öğelerden değildir?
- A) Düşünce birliği B) Dil birliği
C) Tarih birliği D) Yurt birliği
- 6) Aralarında dil, kültür ve duygu birliği olan insan topluluğuna ne ad verilir?
- A) Cemaat B) Kabile
C) Vatan D) Millet
- 7) Hangisi bir milleti oluşturan öğelerin başında gelir?
- A) Dil birliği B) Yurt birliği
C) Tarih birliği D) Ülkü birliği

8) Türk milletinin, kendi toprakları üzerinde bağımsız yaşama, yükselme, ileri gitme ve millî kültürünü çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarma isteğini aşağıdakilerden hangisi ifade eder?

- A) Yurt birliği B) Dil birliği
C) Kültür birliği D) Ülke birliği

9) Aşağıdaki davranış biçimlerinden hangisi Türk milletinde var olan hoşgörüyle bağdaşmaz?

- A) Birbirimize karşı hoşgörülü olmak
B) Başkalarının bizim gibi düşünmesini istemek
C) Bizim gibi davranmayanlara karşı anlayışlı olmak
D) Dinî inançları farklı olanlara saygılı olmak

10) Vatan denilen sınırları belli bir toprak üzerinde yaşayan, aynı dili konuşan, ortak tarihleri olan, duygu ve düşünceleri bir ve aynı ülkeye bağlı olan insanların oluşturduğu topluluklara ne ad verilir?

- A) Millet B) Vatan
C) Yurt D) Ülke

11) Bir milleti oluşturan bireylerin, aynı türkülerle ve oyunlarla coşup, aynı olaylara üzülmeleri; çocuklarına aynı ninnileri söyleyip onlara aynı eğitimi vermesi hangi seçenekteki birliğin sonucudur?

- A) Yurt birliği B) Kültür birliği
C) Ülke birliği D) Tarih birliği

12) Aşağıda verilenlerin tamamını kullanarak, hangi seçenektekinin tanımını yapabiliriz?

- I- Dil
II- Vatan
III- Kültür
IV- Tarih
V- Ülke

- A) Vatan B) Millet
C) Ülke D) Devlet

13) Bir millette, gelenek ve göreneklerin fertlere kazandırdığı alışkanlıkların aynı olması, milleti oluşturan hangi birlikle ilgilidir?

- A) Ülke birliği B) Kültür birliği
C) Yurt birliği D) Tarih birliği

14) Aşağıdakilerden hangisi, dilin toplumdaki rolünü açıklamaz?

- A) Dil, insanların anlaşılabilirliğini sağlar.
- B) İnsanlar, duygu ve düşüncelerini dil aracılığıyla anlatır.
- C) Milleti oluşturan öğelerin başında dil birliği gelir.
- D) Dil, insanların teknikte yenilikler yapmasını sağlar.

15) Şan, şeref, cesaret ve zaferlerle dolu geçmişimizin bulunması, hangi seçenekteki millî birliğimizi oluşturur?

- A) Kültür birliği
- B) Tarih birliği
- C) Yurt birliği
- D) Dil birliği

16) Türkler, eskiden beri başka milletlerle yan yana, iç içe yaşadıkları zamanlarda dahi onların dinlerine, dillerine, gelenek ve göreneklerine karışmamışlardır. Herkesin din ve vicdan hürriyetine saygı göstermişlerdir. Bu durum milletimizin hangi özelliğinde ileri gelir?

- A) Yardımseverlik
- B) Konukseverlik
- C) Hoşgörülü olmak
- D) Cesaretli olmak

17) Milleti meydana getiren aşağıdaki unsurlardan hangisi yanlış gösterilmiştir?

- A) İnsanların anlaşılabilirliğini sağlamak – Dil birliği
- B) Aynı topraklar üzerinde yaşamak – Tarih birliği
- C) Aynı olaylar karşısında duygulanmak – Kültür birliği
- D) İnsanları bir amaç etrafında toplamak – Ülkü birliği

18) Türk geleneğinde, bir acı kahvenin kırk yıl hatırının olması, Türklerin hangi özelliğiyle ilgilidir?

- A) Çalışkanlık
- B) Hoşgörülü olmak
- C) Yardımseverlik
- D) Konukseverlik

19) Bir toplumu oluşturan insanların, duygu ve düşüncelerini konuşarak ya da yazarak birbirlerine anlatmalarına yarayan ses ve işaretlerin tümüne ne ad verilir?

- A) Vatan
- B) Millet
- C) Kültür
- D) Dil

20) Kültürümüzü oluşturan öğeler, hangi seçenekte eksiksiz gösterilmiştir?

- I- Bayramlarımız
II- Geleneklerimiz
III- Güreş

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I, II ve III

21) Aşağıdakilerden hangisi millî varlığımızın ve birliğimizin sembolüdür?

- A) Türk Bayrağı
B) İstiklâl Marşı
C) Ant
D) Onuncu Yıl Marşı

22) Uzun bir geçmişte birlikte yaşanmış acı ve tatlı günler, anılar, insanları birbirlerine kaynaştırır. Bu birliktelik, yanı ortak geçmiş hangi seçenekteki birliği oluşturur?

- A) Tarih birliği
B) Kültür birliği
C) Yurt birliği
D) Dil birliği

23) “Bağımsızlığımız tehlikeye düştüğünde, şartlar ne olursa olsun onu korumak için mücadele ederiz.” diye belirtilen, Türk milletinin hangi özelliğidir?

- A) Çalışkanlık
B) Cesaret
C) Doğruluk
D) Yardımseverlik

24) Atatürk, “Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyeti'dir.” sözlerini hangisinde söylemiştir?

- A) İstiklâl Marşı
B) Nutuk
C) Onuncu Yıl Nutku
D) Gençliğe Hitabe

25) Hangi seçenekteki birlik, milleti oluşturan bireylerin kuvvetini ve cesaretini artırarak, onları özveride bulunmaya zorlar?

- A) Ülkü birliği
B) Dil birliği
C) Kültür birliği
D) Yurt birliği